A°. 1862. N°. 97. Zaturdag 6 December. Elfde Jaargang.

JAVA-BODE.

NIEUWS-, HANDELS- EN ADVERTENTIE-BLAD VOOR NEDERL.-INDIE.

Abonnementsprijs per half jaar.

Voor *Batavia* . . . . ƒ 12,50.
„ *Java* . . . . „ 15,—.
„ de *Buitenbezittingen* . . . . . . „ 17,50.
„ *Nederland* . . . . „ 22,50.
De betaling geschiedt **vooruit** — Brieven **franco.**

Hoofd-Bureau: te *Batavia* bij H. M. VAN DORP; **Agenten:** te *Samarang*, DE GROOT, KOLFF & Co. en G. C. T. VAN DORP; te *Soerabaija*, LE ROY & Co.; te *Pasoeroean*, WELJERMANS & Co.; te *Cheribon*, BLOK & Co.; te *Tagal*, Mevr. de Wed. G. M. VAN DORT; te *Madioen*, C. A. VAN DER VOORT; te *Padang*, VAN ZADELHOFF & FABRITIUS; te *Amboina*, A. HARMSEN & Co.; te *Makassar*, W. EEKHOUT & Co., en voor *Nederland*, J. NOORDENDORP, Pijpenmarkt te *Amsterdam*.

De **JAVA-BODE** verschijnt op **Woensdag** en **Zaturdag** van elke week, vóór posttijd.

Prijs der Advertentiën.

Voor de **vijf** woorden . . . . ƒ 0,50.
„ idem bij eerste of meerdere herhaling „ 0,25.
Behalve het Zegel voor den Lande.
Advertentiën voor de **Mail-Editie** dezelfde prijs.
Inzending der Advertentiën op den dag der uitgave vóór **12** uur.

Bij deze Courant behoort een
BIJVOEGSEL.

Sluiting der Mail,
op Zondag den 14den December.

Vendutiën.

Maandag 8 December.
Voor het kommissiehuis van van den Biesen & Modderman
Dingsdag 9 December
Voor het woonhuis van den heer Heyning door John Pryce & Co.
en
Voor de pakhuizen van Pandel & Stiehaus door Cassalette & Co.
en
's Avonds van boeken door Lange & Co.
Woensdag 10 December
Voor het kommissiehuis van Schreuder en van der Crab.
en
Van hout door Cassalette & Co.
en
's Avonds van boeken door Lange & Co.
Donderdag 11 December
Voor de Weeskamer.
en
Voor het woonhuis van den heer de Thomeze door van Slooten Morgan & Co.
en
Voor het kommissiehuis van Cassalette & Co.
Vrijdag 12 December
Voor het woonhuis van den heer de Jongh door Cassalette & Co.
en
Van suiker in 't Vendu-lokaal.
Zaturdag 13 December
Pandgoederen in 't Vendu-lokaal.

ADVERTENTIEN.

Voorspoedig bevallen van eenen ZOON, *H. J. L. Engelbrecht*, geb. *Bosch*.
SOERABAIJA, 24 November 1862. (4188)

Voorspoedig bevallen van een ZOON, *Erdtsieck*, geb. *Jacobs*.
MEESTER CORNELIS, den 30 November 1862. (4179)

Bevallen van eene DOCHTER, *A. C. F. Wijnveldt*, *Loust*.
BATAVIA, 1 December 1862.
Eenige kennisgave. (4181)

Bevallen van eene DOCHTER, *E. K. M. I. Hag a Labaar*.
WELTEVREDEN, 5 December 1862. (4229)

Bevallen van eene DOCHTER *E. Kappel*, geb. *Heckler*.
Batavia, 5 December 1862. (4243)

Op den 18den November jl. overleed op het land Tjileboet, mijne geliefde Echtgenoot *Wilhelmina Maria Reijnira Martens*.
(4200) J. TH. BIK.
BATAVIA, 3 December 1862.

VENDUTIE
op Maandag, 8 December 1862,
voor het Commissiehuis van
Van den Biesen & Moddermau,
van een partij diverse Lijnwaden, enz., enz.
JUWEELEN en GOUDWERK,
alsmede van:
Een span Sydney paarden (Vossen),
dezelve worden voor goed en goedgedresseerd (voor Wagen) gegarandeerd. (4230)

VENDUTIE
op Dingsdag, den 9 December 1862,
door
JOHN PRYCE & Co.,
voor het woonhuis van den WelEdelG. Heer
HEIJNING,
op *Goenoeng Saharie*, naast het *Hotel Willem II.*
van eenen goed geconserveerden
INBOEDEL,
Wagen- en Bendiepaarden, 1 Palankijn en 1 Bendie. (4209)

Op de Vendutie
van Dingsdag den 9den December,
wordt nog verkocht:
1 span sterke en hardloopende overwalsche WAGENPAARDEN.
(4246) JOHN PRYCE & Co.

VENDUTIE
VAN
JAPANSCHE GOEDEREN.
Op Dingsdag, den 9e December 1862,
in een der lokalen van de
Javasche Bank, voor rekening van de Heeren
PANDEL EN STIEHAUS,
door
CASSALETTE & Co.,
van een per **DOMINION** aangebragt factuur
Japansche Artikelen,
bestaande uit:
PAIJONGS, BAMBOE- EN STROODOOSJES, MATTEN, GROOTE MARTEVANEN, BEZEMS, TAMPATMAKAN, TAMPATSAMBAL,
Kopjes en Schoteltjes, groote Porceleinen Vazen, Poppen,
enz., enz.,
LAKWERK,
als:
NAAIDOOZEN, BROODMANDJES, BEDAKDOOZEN, SIGARENKOKERS,
4 Secretaires met Spiegels,
20 Groote Tafels,
10 Speeltafels,
2 Vioolkasten,
12 Groote Werktafels,
24 Kabinetjes
verder:
150 Kisten SOIJA en
10 „ CHAMPIGNONS.
(4219)
Alles op Maandag 8 December voor een ieder te bezigtigen.

Op de Vendutie
van Dingsdag, den 9 December,
bij de JAVASCHE BANK,
zal nog worden verkocht:
H & S. 2625/2626. 2 Balen à 14 ps.
LAKEN,
door zeewater beschadigd.
(4249) CASSALETTE & Co.

Dingsdag en Woensdag,
9 en 10 *December, des avonds ten half acht ure,*
zal in een der Lokalen van de
SOCIETEIT DE HARMONIE,
VENDUTIE
worden gehouden:
van de zeer belangrijke en uitgebreide
verzameling BOEKWERKEN,
nagelaten door wijlen de WelEdele Heeren
J. E. Herderschée en Mr. A. R. Blom.
Commissiën worden aangenomen door de Boekhandelaren LANGE & Co.,
bij wien de **Catalogus gratis** verkrijgbaar is.
(4208)

Hout-Vendutie
op
WOENSDAG,
den **10 December 1862,**
op het
HEEMRADENPLEIN,
door
CASSALETTE & Co.
(4205)

Op Donderdag den 11 December 1862
zullen voor het Lokaal der Weeskamer te ***Batavia***, voor rekening van den faillieten boedel van den Chinees ***Pek Tjebeng***,
worden verkocht:
Eenige diverse Chitsen, Winkelkasten, Stellingen, ledige Pakkisten, enz.
Voorts voor rekening van de Boedels van wijlen den Elève bij de geneeskundige dienst ***Toewaidin***, en den partikulieren persoon ***Stork***,
eenige Kleedingstukken, enz.
Namens de Weeskamer voornoemd,
De Secretaris,
(4244) VAN BERCKEL BIK.

OP DE VENDUTIE
van den 11den December 1862,
voor het Locaal van de Weeskamer te *Batavia*,
zullen alsnog verkocht worden:
De **Preciosa's**, **Goud-** en **Zilverwerk**, mitsgaders **Gouden-** en **Zilveren MUNTSPECIEN**, welke wegens tijdgebrek op den 27ten November 11, onverkocht zijn gebleven, en behoorende tot den Boedel van wijlen den Heer J. G. HAUSMANN.
(4245)

VENDUTIE
op Donderdag den 11den December 1862,
bij
CASSALETTE & Co.,
van
LIJNWADEN,
als:

B
B 6 balen à 50 stuks ruwe Shirting.
3.4.6.10.12.15.
P.W. C. 100. 1 kist 25 corg. geweven Kain Pandjangs.
WILSON 63209. 1 » 25 » gedrukte id.
B.871.891.892. 4 balen à 20 st. ruwe Drill.
W.J C. 1242.
C.T.S.C. 149. 1 kist 50 st. 4/4 Madapollam.

Verder:

G & S. 2260. 1 vat 25 gros Sophaveren.
80/112. 114/156 70 doz. IJzeren Schoppen.
NB. 4. 1 » 16 stuks verlakt Kapleder.
44 kisten Amerikaansche Klokken.
Een en ander meer of minder door zeewater beschadigd.

Benevens:

250 ledige Arakleggers.
75 » Water id.
20 Amerikaansche Wagenassen met Bussen.
1 kist Zweepen, Karwatsen en Wandelstokken.
10 Balansen.

En de navolgende
PUIKE DRANKEN:

20/1 oxhoofden Roode Wijn.
20/2 » id.
12 dozijn Niersteiner.
12 » Hochheimer.
12 » Rudesheimer.
12 » Liebfraumilch.
20 » Hochheimer Dondechaveij.
10 » Johannesberger.
10 » Hochheimer Mousseux.
10 » Johannesberger id.
35 » Champagne, heele en halve flesschen.
31 » Madera.
20 » Haut Sauterne.
10 » » Barsac.
8 » Graves.
12 » Fransche Geleis, Jus de Groseilles.

Vruchten op Water en op Brandewijn, Engelsch Zuur, Provisien in Blik, enz., enz.,
en
25 vaten Amerikaansch Meel,
benevens
het door tijdgebrek op de ***Vendutie van 28 November*** onverkocht gebleven
Porceleinwerk,
als: Witte en Vergulde Eetservixezen.
145 doz. Kopjes en Schoteltjes.
40 Theeservicezen.
43 Têtes à Têtes.
25 Waschstellen, enz., enz.,
en
20 st. Fransche Madapollams 12/4 breed.
10 kisten diverse soorten
SPEELGOED.
(4242)

Aan belanghebbenden wordt kennis gegeven, dat met wijziging der cijfers in de betrekkelijke voorwaarden, van de op 12 December e. k. in veiling te brengen hoeveelheden **KOFFIJ** liggen:
te ***Batavia*** **9000 pikols,**
» ***Samarang*** **16000** »
De Wd. Directeur der Producten en Civiele Magazijnen,
(4234) P. C. W. ANEMAET.
BATAVIA, *den 2den December* 1862.

VENDUTIE
op Vrijdag den 12 December 1862,
wegens vertrek,
ten huize van den HoogEdelGestrengen Heer
Mr. C. A. DE JONGH,
op den weg naar ***Menting***, door
CASSALETTE & Co.,
van eenen bijna geheel nieuwen
INBOEDEL,
als:
Spiegels en Schilderijen, Fransche Hanglampen met Porceleinen Kappen, Engelsche Lampen, Consoles, Speeltafels, Een Fraai SALON AMEUBLEMENT bekleed met Marokko Leder, Knapen, Wipstoelen, Buffet met Marmerblad, Eettafels, Glazenkast, Kapstokken, bijzonder fraaije IJzeren Ledikanten, Scheerspiegel, Toilet- en Waschtafel met Marmerbladen, groote en kleine kasten,
Een PIANO van *Boisselot et Fils*,
Nieuwe Rottingmatten, Zeilen,
Verder:
Een fraai Porcelein EETSERVIES met VERGULDE RANDEN, een stel fijn GLASWERK, waarbij een Etui Ruolz ZILVER en converts met to-behooren, ZILVERWERK, waarbij een stel TAFELZILVER groote keur, Japansche Martevanen, Leksteenen, Keuken- en Dispensgereedschappen.
Benevens:
1 Koets Coupé, 2 span deugdzame Wagenpaarden, Tuigen, enz.
(4241)

Op Zaturdag den 13 Dec. 1862,
zal in het Lokaal van het
Vendukantoor te *Buitenzorg*,
ten behoeve van verbandhouders publiek worden verkocht:
EEN STUK TUINLAND,
genaamd ***Land Trogong***,
gelegen in de Assistent Residentie ***Buitenzorg***, perceel No. 30, bij de Verponding geregistreerd onder No 69 en aldaar getaxeerd op eene waarde van ƒ 25000.— staande ten name van G. H. B. L. RUDOLPH.
De O. I. Maatschappij van Adm en Lijfr.,
(Kantoor *Batavia*) q.q.
(4154) VAN BERESTEIJN, *Adm.*

LEES HIER!
Op eenen nader te bepalen dag in de maand **Januarij a. s.**, zullen de Ondergeteekenden in Vendutie verkoopen:
1o. den INBOEDEL van den Heer *M. G. Joakim*.
2o. het HUIS door ZEd. bewoond, staande op *Kebon Sirie*, verponding No. 8185.
Voorts:
3o. het HUIS op *Kebon Sirie*, verponding No. 8822, thans bewoond door den Heer *Koch*.
4o. het PAKHUIS thans geoccupeerd door den Heer *M. G. Joakim*, en gelegen aan de Groote Rivier, naast de Factorij der N. H. M., verponding No. 8067.
Deze **VASTIGHEDEN** blijven inmiddels uit de hand TE KOOP, zijnde te bevragen bij den Heer ***M. G. Joakim.***
(4250) GEBRS. BOSELIE & Co.

VENDUTIE

op Woensdag 17 December 1862,
voor de TOKO van de Heeren

ZAKARA & AUDINEAU,

door

Van Slooten, Morgan & Co.,

van

Wagens, Vis-à-Vis, Mylords, Palanquin, Omnibus, Bendies,

KAPLEDER, WASCHDOEK, LAKEN, COTTELINE, WAGENBESLAG, VEEREN & ASSEN,

ca. 150 picols IJzer,

GEREEDSCHAPPEN, TOKO MEUBELEN, als groote en kleine GLAZENKASTEN, TAFELS, LESSENAARS, etc.

(4237)

PUBLIEKE VERHUUR

van de BAZAAR te *Meester-Cornelis* en twee daarnevens gelegene

PERCEELEN.

Op maandag den 29sten December 1862 des voormiddags ten 11 ure zal ten overstaan en ten kantore van den Notaris te Batavia Mr. A. M. MEERTENS in het openbaar worden verhuurd.

Het Perceel verponding No. 8322. Zijnde een Erf bebouwd met een Steenen KONGSIE benevens 39 Steenen Pedakken, allen met pannen gedekt, uitmakende de BAZAAR MEESTER CORNELIS.

Zoomede de twee daarnevens gelegene perceelen te weten:

Verponding No. 7251 zijnde een stuk TUIN en ZAAILAND en Verponding No. 8659 zijnde een ledig stuk grond.

Met en benevens alle regten, voordeelen en privilegien den eigenaren volgens de bestaande bepalingen toekomende.

De Huur begint met primo Januarij 1863 en eindigt ultimo December 1867.

Inlichtingen te bekomen ten kantore van den Notaris voornoemd.

A. M. MEERTENS.

BATAVIA, 2 *December* 1862. (4182)

Ontvangen:

Engelsche Linnen Hemden.

Waarlooze HAMEN voor groote Paarden.

(4210) JOHN PRYCE & Co.

MARMEREN VLOERSTEENEN,

van 10 tot 28 Rijnl. duimen,

benevens:

ronde en langwerpige Marmeren platen,

voor CONSOLES en TAFELS, zijn steeds te verkrijgen bij

(4220) HAAGER en SCHUURMAN,

Bij G. Kolff en Co., te *Batavia*,

ZAK-AGENDA A°. 1863,

voor Koopmans- en Huishoudelijk gebruik.

KANTOOR-ALMANAK,

met de Christelijke en Javaansche tijdrekening.

Te zamen *f* 3.—, Franko per post.

(4161)

PHOTOGRAPHISCH ATELIER

VAN

WALTER WOODBURY,

op Rijswijk,

Dagelijks geopend van half 8 tot 10 uur, uitgezonderd des Vrijdags.

Contant bij de aflevering der Portretten. (4221)

The popular overland guide. Hints to travellers by the overland route *f* 3.—.

Merivale, Lectures on colonization and colonies . . . . . *f* 20.—,

ontvangen door

(4204) H. M. VAN DORP.

ST. NICOLAAS-GESCHENKEN.

H. J. ROELOFS,

Toko op Rijswijk,

vroeger bewoond door den Heer SAIJERS,

heeft ontvangen:

Een partij Kinderspeelgoed,

alsmede:

Een factuur prachtige Photographie

ALBUMS en exquise Waaijers.

(4189)

VISITE-KAARTJES.

De ondergeteekende, het voornemen hebbende ***Java*** met ult. dezer te verlaten, maakt bij deze aan belanghebbenden bekend, dat zij, die afdrukken wenschen te bezitten van **PORTRETTEN**, dit ten spoedigste dienen op te geven, daar er na 1 Januarij a.s. geene AFDRUKKEN meer te bekomen zijn.

AFDRUKKEN van ***reeds genomen Portretten*** zijn in prijs verminderd tot *f* 2.— of *f* 20.— per dozijn.

De nog resterende **Gezigten** van **Java** worden tot verminderde prijzen uitverkocht.

Batavia, 6 December 1862.

(4248) W. WOODBURY.

ST. NICOLAAS. — OUDEJAARSAVOND.

Prijzen van Vuurwerken:

Bommen met bonte sterren, per stuk . . .	*f* 7.—
Zwermpotten . . . . . . » » . . .	» 4.—
Slangenpotten . . . . . » » . . .	» 3.—
Saxische raderen . . . . » » . . .	» 3.—
Racketten met bonte sterren of slangen, 1ste soort, per stuk	» 2.50
2de » » »	» 1.—
Lichtkogels met bonte sterren . . . » »	» 2.—
Fonteinen, 1ste soort . . . . . » »	» 2.—
» met kanonnade, 2de soort . » »	» 0.75
Tourbillons . . . . » »	» 1.—
Moorslagen met kanonnade . . . . » »	» 1.50
Zwermen . . . . . . per ½ dozijn	» 1.—
Witte lichten . . . . . . » 1 »	» 1.—

Alle deze soorten kunnen door iedereen zelf ontstoken en ook verzonden worden.

Zij zijn te bekomen den 5den, 6den, 30sten en 31sten December bij de Heeren WINSSER, DE LANGE & Co., in het HOTEL DES INDES en steeds in het HOTEL WILLEM II bij den ondergeteekende, waar ook bestellingen voor ***grootere assortimenten*** worden aangenomen.

(4155) TH. GORS

MEUBEL-MAGAZIJN. TOKO SENIN.

van

B. CHARLES.

Is steeds voorzien van een groot Assortiment

MEUBELS,

bestaande uit:

Kasten, Ledikanten, Banken met Velour en Damast bekleed, Rottingbanken, Marmeren- en gewone Waschtafels, Luijaar-, Wip- en Rottingstoelen,

SPIEGELS

in alle grootte, Ovalen en vierkanten, tegen goedkoope prijzen. (4193)

Wederom Ontvangen:

PAPIER SANS FIN,

in rollen van 50 El of minder, 1ste kwaliteit,

à f 1.— per El.

DECALQUEER PAPIER,

ruim een el breed, per El *f* 2.—.

(4253) H. M. VAN DORP.

H. J. ROELOFS,

TOKO op *Rijswijk* vroeger bewoond door den Heer *Sayers*,

Militaire Officierspassementeriën.

(4190)

TOKO SENIN.

St. Nicolaas KOEK in blikken en flesschen.

Secretaris Koek.

Deventer do.

Succade do.

SPEELGOED

in alle soorten. (4194)

BOEKHANDEL

van **H. M. van Dorp, *Batavia.***

Karmarsch, Handboek der Mechanische Technologie, 2 dln.	
Basset, Guide du fabricant de Sucre . . .	*f* 20.—
Krüger, Vademecum des praktischen Photographen	» 8.—
Gaudin, Vademecum du Photographe . .	» 5.—
Steyn Parvé, Leerboek der Natuurkunde .	» 10.—
Nierstrasz, Practisch Handboek voor de bepaling der afmetingen van Stoomwerktuigen »	5.—
Mohr, Werktuigkunde voor de Apothekar. . »	5.—
Scheide, Die Tabakspflanze. Ihr Anbau und ihre Zubereitung.	» 2.—
Stromeijer, Maximen der Kriegsheilkunst, 2e Aufl.	» 16.—

(4205)

KOPAL LAK.

Wij berigten onze afnemers dat wij wederom voorzien zijn van KOPAL VERNIS.

(4201) ROLUFS en Co.

à *f* 5.— per stuk:

PHOTOGRAPHISCHE GEZIGTEN VAN BATAVIA,

op papier.

Idem » » SUMATRA,

op glas voor Stereoscoop.

(4212) H. M. VAN DORP.

WISSELS OP NEDERLAND,

bij

(4157) MORGAN, MELBOURN & Co.

Bij G. KOLFF & Co. te *Batavia.*

Gelithografieerde

NIEUWJAARS- EN VISITEKAARTJES,

letter naar verkiezing.

Worden voorts met spoed afgeleverd:

WISSELS, QUITANTIEN,

en andere

Gelithografieerde Stukken.

(4240)

ART-UNION OF LONDON 1863.

SUBSCRIBERS of one guinea are Membres of the Society for the year. The subscriptions are devoted to the purchase of Pictures, Drawings, Enamels, Sculpture, Medals, Engravings, and other works of Art.

Every member for the current year, will receive for each Guinea an Impression of a Plate by H. C. SHENTON and C. H. JEENS, from the ORIGINAL PICTURE by T. F. DICKSEE.

A LABOUR OF LOVE;

together with a Set of Sixteen Designs in outline, by P. PRIOLO, illustrating TENNYSON'S Poem

„IDYLLS OF THE KING;"

besides a chance of one of the Prizes at the annual distribution.

The Prizes include the original Life-size Statue in Marble by W. C. MARSHALL, R. A., of

THE DANCING-GIRL REPOSING,

Now to be seen in the International Exhibition — valued at 700 Guineas.

The right to select for himself a valuable work of art from one of the Public Exhibitions, Statuettes in Bronze of CARACTACUS from the original by J. H. FOLEY, R. A.

TAZZAS in commemoration of H. R. H. the late PRINCE CONSORT designed by J. LEIGHTON, F. S. A.

STATUETTES IN PORCELAIN, entitled „GO TO SLEEP," from the original by JOS. DURHAM.

BAS-RELIEFS IN FICTILE IVORY of subjects from MILTON by E. WYON and R. JEFFERSON.

And Books of ETCHINGS by E. RADCLYFFE after the late DAVID COX.

All produced expressly and solely for the Society.

J. P. BRODIE,

(4177) ***Local Agent for Batavia.***

PERUVIAANSCHE GUANO,

is ter ***opruiming*** tot ***verminderde prijzen*** verkrijgbaar bij de FACTORIJ DER NEDERLANDSCHE HANDELMAATSCHAPPIJ te ***Batavia***, en bij hare AGENTSCHAPPEN te ***Samarang*** en te ***Soerabaija.***

(4250)

N. GIRAUDEAU,

Europesche RIJTUIGEN in alle Soorten.

HARNACHEMENT. Engelsche ZADELKAMER.

REPARATIEN.

(4156)

PUIK HOLLANDSCH BIER.

„Per Rotterdam" ontvangen een partijtje BIER op flesschen uit de Brouwerij de „Lelie."

(4202) ROLUFS en Co.

Ter perse bij H. M. van Dorp,

om binnen weinige dagen te verschijnen:

BEDENKINGEN

TEGEN DE

AANMERKINGEN OP EENE BROCHURE,

getiteld:

Beschouwingen over den Geldsomloop in Nederlandsch-Indië.

(4215)

PHOTOGRAPHIE

H. LECOTEY

a l'honneur de prevenir le public, que son Atelier est ouvert tous les jours.

PINTOE-AIJER tegen over de BENTING. (4159)

WILLIAM HENRY HALL,

Shipping and General

COMMISSION AGENT, BATAVIA.

(4160)

BON MARCHÉ EXTRAORDINAIRE.

PENDANT TROIS MOIS SEULEMENT.

PORTRAITS

à 3 Florins,

TOUT ENCADRÉS

PAR

Mr. C. PARANT, Photograph.

Portraits cartes de visites.	Leçons aux Amateurs.
Portraits médaillons.	Broches. Ecrins.
Cassolettes.	Groupes de famille.

Portraits après décès. (4158)

Passar Baroe, en face Mr. NORDET.

1863.

AGENDA,

KANTOOR-ALMANAK,

opgeplakt en onopgeplakt.

Verkrijgbaar bij

(4165) H. M. VAN DORP.

Militaire Societeit Concordia.

Algemeene Vergadering

tot het kiezen van een nieuw Bestuur,

op Zaturdag a. s. den 6den dezes des avonds ten 8 ure.

Namens het Wd. Bestuur,

De Wd. Secretaris,

(4192) BRUGMAN.

Gratis.

DE LOTERIJ

ten behoeve van de *Christelijke Ambachtschool* is tot nadere aankondiging

uitgesteld.

(4227)

Naamlooze Vennootschap.

Oprigting eener Naamlooze Vennootschap onder den naam van:

„INDISCHE WAARBORG-MAATSCHAPPIJ,"

waarvan het doel is het nemen in administratie van Gelden onder garantie:

1°. Tegen alle verlies op de in administratie gegeven Kapitalen;

2°. Van de geregelde uitbetaling der bepaalde rente over die Kapitalen.

Kommissarissen der Maatschappij zullen zijn de HH. A. R. J. CRAMERUS, lid der firma *Paine, Stricker en Co.*, Mr. F. ALTING MEES, Advokaat en Procureur te Batavia en W. SUERMONDT WZn., lid der firma *J. Cézard en Co*, en Direkteuren de ondergeteekenden.

Exemplaren der Concept-Statuten van de Maatschappij zullen worden rondgezonden en zijn inmiddels ook bij de ondergeteekenden te bekomen.

Mr. R. V. HEYLIGER.

Mr. H. ROCHUSSEN.

Batavia, 4 December 1862. (4233)

Oost-Indische Maatschappij

van

Administratie en Lijfrente.

De telkens herhaalde aanvragen om mededeeling van de voorwaarden, waarop gelden en goederen door de Maatschappij alhier ***(Kantoor Batavia en Kantoor Samarang)*** in administratie genomen worden, nopen in herinnering te brengen, dat gerekend wordt:

bij OVERNAME 1 pCt. van alle gereede gelden en de waarde van effecten en goederen;

bij OVERGAVE 1 pCt. en voorts 5 pCt. 's jaars van het bruto bedrag der gekweekte rente zonder meer.

Zijnde het bestuur gemagtigd, om bij het aanvaarden van Administraties omtrent bovengenoemde provisie van overname in zoodanige billijke schikking te treden, als het belang der zaak mogt medebrengen, terwijl het wijders aan geadministreerden blijft vrij gelaten, om over de hun aankomende gelden, des verkiezende in ***Nederland***, hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk te beschikken.

Het Indisch Bestuur der Maatschappij,

(w. g.) VAN DOLDER.

» VAN BERESTEIJN.

» F. VAN HEMERT.

BATAVIA, SAMARANG, 26 November 1862.

(4184)

JAVA-BODE

HH. inteekenaren op bovengenoemd Blad, die geneigd zijn met hun abonnement voor het **Eerste half jaar 1863** voort te gaan, worden beleefd verzocht, hiervan zoo spoedig mogelijk aan den Ondergeteekende kennis te geven, en hem de gelden daarvoor ***franco*** toe te zenden.

Prijs voor het Eerste halfjaar:

voor Batavia	*f* 12,50
„ Java	„ 15,—
„ de Buitenbezittingen	„ 15,—
„ Nederland	„ 22,50

MAIL-EDITIE.

Per Jaargang.

Voor BATAVIA.	*f* 20.—
Buiten » zoo wel voor NEDERLAND	» 25.—

Brieven ***franco*** aan den *Administrateur*,

H. M. VAN DORP.

Ingevolge bekendmaking van den Directeur van Financiën dd. 4 Mei 1861, kan men bij de Hoofden van gewestelijke besturen Wissels en Stortings-Bewijzen erlangen ter overmaking van Gelden, dan wel afdragen aan de navolgende Heeren: **Blok & Co.** te Cheribon; Mevrouw de Weduwe **G. M. Dort** te Tagal; **de Groot, Kolff & Co.** en **G. C. T. van Dorp** te Samarang; **Le Roy & Co.** te Soerabaija, **Weijermans & Co.** te Pasoeroean; **C. A. van der Voort**, te Madioen; **Eckhout & Co.** te Makassar, **van Zadelhoff & Fabritius** te Padang, **Marmesen en Co.** te Amboina en voor de niet genoemde Buitenbezittingen bij de Agenten der schepen van den Heer **W. Cores de Vries.** (4251)

Bataviaasch Praauwenveer.

De stoomer **Tjiliwong**, is bestemd tot het afhalen en aan boord brengen van PASSAGIERS van stoomschepen.

Vertrekt ten 7 ure des morgens.

Ligplaats binnen den kleinen boom. (4224)

Gelithographeerde VISITE-KAARTJES op geglaceerd carton,

met LETTERS naar verkiezing op te geven.

Te bekomen bij

(4162) H. M. VAN DORP.

LEÇON DE PIANO ET DE CHANT

par

N. GAUTIER.

Rijswijk, chez Mr. Rosemboom,

(4226)

De Heer PHILLIPS,

Chirurgijn-Dentist,

maakt zijnen patiënten bekend, dat hij voornemens is den **22sten dezer** naar **Padang te vertrekken**, alwaar hij ***éene maand*** zal verblijven.

BATAVIA, 1 December 1862. (4178)

Eene Gouvernante
van de P. G., door sterfgeval buiten betrekking geraakt, zag zich gaarne ten spoedigste weder geplaatst. Zij is geëxamineerd volgens de nieuwe wet in de **Hollandsche**, **Fransche** en **Engelsche talen** en tevens in staat grondig onderwijs te geven in de **Muzijk**.
Men gelieve zich te adresseren aan het Bureau *Java-Bode*, No. 2360. (4258)

Bij eene familie te *Padang*
wordt verlangt eene
Jufvrouw of Bonne,
ter oppassing van Kinderen en Assistentie in het Huishouden.
Adres onder letter B, bij den Boekhandelaar H. M. VAN DORP, te *Batavia*. (4252.

Gevraagd:
EENE SECONDANTE,
op een School alhier.
Adres No. 5126.
(4187 BUREAU HANDELSBLAD.

Een jong MENSCH, Nederlander van geboorte, die verscheidene jaren als **élève** en **pharmacié** werkzaam is geweest en van goede CERTIFICATEN voorzien is, wenschte wederom als zoodanig geplaatst te worden.
Nadere informatie bij
(4206) H. M. VAN DORP, *Batavia*.

TE KOOP *of* **TE HUUR**
om dadelijk te aanvaarden:
DE RIJSTPELMOLEN,
gelegen te ***Assem***, Residentie ***Cheribon***, met daarbij behoorende
Padie- en Rijstpakhuizen
en groot Woonhuis, alles met Pannen gedekt.
Twee planken Pakhuizen met pannen gedekt, en een bergruimte bevattende van respectivelijk 4000 en 3500 picols, gelegen te ***Karang Sambong*** en ***Pengarengan***, Residentie ***Cheribon***.
Nadere informatien bij
(4223) PANDEL & STIEHAUS.

Te Koop aangeboden:
Circa **200** ton puike
West Hartley STEENKOLEN,
binnen kort verwacht wordende per Ned. Schip ***Drie Gebroeders***, leverbaar **alhier** of in een haven aan de **Noordkust** van Java.
(4176) MAINTZ en Co.

Te Koop:
1 Span excellente
MACASSAREN *f* 350.—.
1 goede WAGEN *f* 450.—.
1 Mac. BENDIE PAARD *f* 100.—.
Alles goed en zonder gebreken.
Adres bij:
H. M. VAN DORP.
(4185) Boekhandelaar te Batavia

Te Huur:
Een prachtig Huis
op **Tanah-Abang**,
naast de Heer ***D. Pryce***,
om dadelijk te aanvaarden.
Te bevragen bij
G. E. GASPER, qq.
BATAVIA, 2 December 1862. (4175)

CAUVIN PILLEN,
verkrijgbaar met recept
bij
(4225) BEIJNON, HAMACHER en Co

Holloway's Zalf en Pillen.
Ettergezwellen, zweren, zeer, korstige melaatschheid en kwaadaardige huidziekten zijn zeer algemeen onder de zwarte bevolking der Oostersche Archipel, want de inboorlingen, die bijna uitsluitend rijst eten, zijn onderhevig aan alle die ziekten welke voortvloeijen uit de onreinheid des bloeds. In de gansche Pharmacopea kan niets gevonden worden dat zoo spoedig en krachtdadig het bloed zuivert als Hollowy's Pillen. Dezelve werken regtstreeksch op de vochten, en waar het bloed zuiver en gezond is, daar is het gestel in eenen gunstigen toestand voor de genezing van alle ligchamelijke kwalen. De Zalf en Pillen tegader genezen en heelen al uitwendig zeer en alle huidziekten hoe ook ingeworteld.

Doosjes Pillen. à *f* 1— *f* 3.— *f* 5.—.
Potjes zalf à *f* 1.— *f* 3.— *f* 5.—.
Te Batavia bij S. D. van Kleeff en Co.
» Banjoemaas » M. S. Cheriman.
» Soeracarta » W. Veldman.
» Djocjocarta » Buijn en Co.
» Salatiga » F. Kruthoffer.
» Tagal » Wed. Dort.
» Cheribon » W. Galistan.
» Cheribon » M. Blok en Co. (4222)
» Samarang » H. L. Lijon en Co.
Groot, Kolff en Co. en de hoofdagenten Soesman en Co.

De ondergeteekende op Ultimo dezer naar Europa vertrekkende, neemt bij deze de vrijheid hiervan kennis te geven, met beleefd verzoek alle uitstaande Rekeningen voor den 20sten dezer te willen voldoen.
WALTER WOODBURY.
RIJSWIJK, den 6 December 1862. (4247)

De ondergeteekenden verzoeken **beleefd** doch **dringend** de **DEBITEUREN** van de **FIRMA**
Gebrs. BEIJNON in Likwidatie
H.Eds. DEBET voor primo Januarij 1863 te voldoen.
(4215) BEIJNON, HAMACHER en Co.

De Weeskamer te *Batavia* maakt bekend, dat de boedel van de in staat van kennelijk onvermogen verklaarde vrouwe ELISABETH MARIA CORNELIA POLLONES, weduwe van LUDWICH HEINRICH DÖBEL, bij vonnis van den Raad van Justitie alhier, *insolvent* verklaard en de liquidatie van denzelve aan de Weeskamer opgedragen is.
Namens de Weeskamer vd.
De Secretaris
VAN BERCKEL BIK.
Batavia, *den 27 November* 1862. (4186)

De Weeskamer te *Batavia*, maakt bekend, dat de failliete boedel van J. C. VAN MAMEREN, bij vonnis van den Raad van Justitie alhier, *insolvent* verklaard en de liquidatie van denzelve aan de Weeskamer opgedragen is.
Namens de Weeskamer vd.
De Secretaris
VAN BERCKEL BIK.
Batavia, *den 28 November* 1862. (4185)

De Ondergeteekende, wegens ongesteldheid naar Nederland vertrekkende, verzoekt beleefd zijne ***Debiteuren*** de betaling in den loop dezer maand te doen.
Dr. SWAVING.
Batavia, 6 December 1862. (4259)

Vertrekkende Personen.
Walter Woodbury verlaat Java. (4228)

Stoomschip
PALEMBANG PAKKET,
De vertrekdagen van bovengenoemd Stoomschip gedurende December zijn bepaald:
den 6den naar Cheribon.
» 11den » Palembang.
» 23sten » Cheribon.
» 30sten » Lampongs, Telok Betong.
De Agenten
BUIJS, JACOBSEN & Co.
BATAVIA, 1 December 1862. 4180,

Stoomvaart in den Indischen Archipel.
Het vertrek der Stoomschepen gedurende de maand DECEMBER, 1862, is geregeld als volgt:
VAN BATAVIA.
naar MUNTOK, RIOUW en SINGAPORE, den 1sten en 15den.
naar SAMARANG en SOERABAIA, den 7den, 15den, 22sten en 29sten.
naar BILLITON, PONTIANAK en SINGKAWANG, den 8sten.
naar BENKOELEN en PADANG, den 23sten.
VAN SOERABAIA.
naar SAMARANG en BATAVIA, den 7den, 15den, 22sten en 29sten.
naar MAKASSAR, TIMOR-KOEPANG, DELHI en de MOLUKKEN, den 15den.
naar BAWEAN en BANJERMASSING, den 27sten
Nadere inlichtingen te bekomen op de Stoombootkantoren in de stad, bij
W. CORES DE VRIES, te *Batavia* en te *Soerabaija*.
NIEUWVEEN en SCHUIJMER, te *Samarang*.
(4164)

Passage naar Nederland
wordt aangeboden met het doelmatig ingerigte, ***alhier*** en te ***Samarang*** ladende Ned. Barkschip
POLLUX
Kapt. **CRUYS,**
om tegen 25 dezer de reis van laatstgenoemde plaats te aanvaarden.
Adres bij
de Agenten,
(4198) J. CEZARD & Co.

Passage naar Nederland
wordt aangeboden met het uitmuntend ingerigte Ned. Barkschip
DEN ELSHOUT,
Kapt. **E. Akkerman,**
om tegen 18 dezer ***van hier*** te vertrekken.
Adres bij
de Agenten,
(4197) J. CEZARD & Co.

Passage naar Nederland,
wordt aangeboden met het uitmuntend voor Passagiers ingerigt Ned. Fregatschip
KORTENAAR,
Kapt. **A. GLAZENER, Jr.,**
voerende een geëxamineerden Scheepsdoctor, om tegen **medio December** van hier te vertrekken.
Adres bij
de Agenten,
(4199) J. CEZARD & Co.

DE GELDSOMLOOP.

Het is verbazend hoeveel er reeds is geschreven en gesproken over de geldcirkulatie en de verschijnselen van eb en vloed, die zich meermalen op dat gebied voordoen, verschijnselen welke zich op de algemeene Europesche en Amerikaansche geldmarkten evenzeer openbaren, als op die in Indie en andere streken, welke meer beperkt zijn in hare operatien. Van deze laatsten zijn lokale omstandigheden en eigenaardige verhoudingen vaak de oorzaak, dat stagnatien in de geldcirkulatie zich meer herhaaldelijk en onvermijdelijk voordoen, en het zou eene hoogst begeerlijke zaak zijn, indien vaste, onbetwistbare gronden konden worden aangegeven, waarom zulks zoo herhaalde malen op de Indische markten (vooral op de Nederlandsch-Indische) plaats grijpt en tegelijk middelen konden aan de hand worden gedaan, om die voor den handel zoo belemmerende en voor de maatschappelijke welvaart zoo nadeelige stremmingen te voorkomen. Globaal is er wel eene zoogenaamde universeel oorzaak van die oogenblikken van handelskrisis en geldschaarschte op te geven, en even oppervlakkig kan het redmiddel dan wel worden aangetoond, doch daarmede is men eigenlijk niet geholpen, hoe gemakkelijk kwaal en geneesmiddel in enkele woorden ook zijn op te noemen. De kwaal kan men zeggen ontstaat op de Indische geldmarkt, doordien men er voor de uitgebreidheid der zaken die gedaan worden te weinig kapitaal, uitgedrukt in specie, beschikbaar heeft. Het middel zou dus gezegd kunnen worden te bestaan in het aanvoeren van meer specie en toch — die regel zou ons wel eens in de steek kunnen laten. De onophoudelijke fluktuatien in vraag en aanbod, zich regelende naar de hoegrootheid van aan- en uitvoer, zijn de eigenlijke momenten, die deze levensvraag voor den handel zoo ingewikkeld maken.

Opmerkelijk is het, dat op een terrein waar alles zoo dood eenvoudig en duidelijk door oekonomische regelen schijnt te kunnen worden uitgemaakt, nog zoovele uiteenloopende meeningen worden geuit, en de tegenstrijdigste middelen worden aangewezen om de oorzaken eener mogelijke geldkrisis weg te nemen.

Stellig gelooven wij dan ook, dat onze nakomelingen vreemd zullen opkijken, dat wij als motto bij onze beschouwingen over de bedoelde aangelegenheid stellingen aanhalen, zóó duidelijk, zóó onomstootelijk, dat ze als het ware gelijk kunnen worden gesteld met wiskundige axiomata, en dat *dan nog* gebruikmakers van zulke oekonomische stellingen, b. v. *l'or et l'argent out donc par eux mêmes, indépendamment de l'attribution monétaire, une valeur intrinsique*, toch onderling zoozeer in opinie kunnen verschillen.

Zoo hebben wij de Nederlandsche pers met die in Nederlandsch-Indië in dit opzigt zien verschillen; zoo hebben wij zelfs in deze Kolonie herhaaldelijk polemiek zien voeren, omdat men het vaak niet — zegge tot nog toe nimmer — eens kon worden omtrent oorzaken van en middelen tegen de zoo lastige stagnatiën, die zich herhaaldelijk op onze Koloniale geldmarkt voordoen. Onlangs is ten gevolge der late handelskrisis weder zulk een strijd — gelukkig vrij van alle persoonlijk- en hatelijkheden — ontstaan, en kan gezegd worden nog niet te zijn afgeloopen. Er is eene brochure verschenen handelende over den geldsomloop in Ned.-Indië, en daarna zijn een paar artikelen in het *Bataviaasch Handelsblad* verschenen, waarin weder eenige tegenwerpingen worden gemaakt tegen de stellingen in bedoeld werkje geopperd.

Hoewel nieuweling op dit vrij moeijelijk gedeelte der oeconomie politique zijnde, en derhalve volstrekt nog niet als autoriteit of veteraan wenschende te worden aangemerkt, willen wij toch mededeelen, wat we reeds hebben geleerd en nog dagelijks leeren. Wij hebben hiermeê hetzelfde doel voor oogen als schrijvers die in dit gebied zijn opgetreden: streven om *licht* in deze zaak te helpen aanbrengen, zonder personen hoegenaamd kwestiën aan te doen.

Wij zullen dus eenige opmerkingen in het midden brengen betreffende bedoelde brochure, en enkele daarin voorkomende punten, waaruit moge blijken, in hoeverre wij het met hem eens of oneens zijn, en waarbij wij tevens de in het *Handelsblad* uitgedrukte meening ter loops kunnen aanhalen.

Schrijver begint onmiddelijk met het doel van zijn schrijven bloot te leggen, namelijk de bestrijding van de meening: dat de daarstelling eener munt in Nederlandsch-Indië gunstig op den handel zou werken.

De schrijver gaat uit van het denkbeeld, dat bij instelling eener munt, alleen of hoofdzakelijk de voedingstoffen er voor van Singapore zouden moeten komen, doch handelaren welke in China zaken drijven en gezagvoerders die herhaaldelijk reizen derwaarts maken, hebben ons bij gezet onderzoek medegedeeld, dat de toevoer van dollars aldaar vrij wat grooter en het verkrijgen van specie ook vrij wat gemakkelijker en goedkooper is dan veelal te Singapore. Het zilver uit Europa te ontbieden, zou èn meer tijd vereischen èn meer kosten beloopen, dan wel voor zulk eene transaktie gewenscht is; doch bij ondervinding weten ook wij dat Amerikaansche en Fransche schepen vaak — ja meest altijd — liever de verlangde produkten met specie of derzelver grondstoffen inkoopen dan wissels af te geven.

Van die zijde zou men dus ook ter wille van den vermeerderden aanvoer van munt of muntmateriaal de handelsbetrekkingen kunnen uitbreiden. Schrijver zegt aan het eind — men vergeve ons den grooten sprong — dat eene munt in Indië geen verandering zal aanbrengen en dat ergo de ongunstigste verhouding in Indië zal blijven bestaan, zoo lang de kolonie zelve geen zilver produceert, dit is waar wat het kostbare van den aanvoer betreft en wij zouden niets liever wenschen, dan dat de zoo rijke mineralogische bodem onzer kolonie eens met gunstiger gevolg werd geëxploiteerd. Wij gelooven niet dat, zoo men den regten weg inslaat, Borneo, Sumatra en Celebes onvruchtbare resultaten in het opleveren van edele metalen zouden geven, en wie weet hoe overvloedig de opbrengsten van den bodem de werkzaamheden eener munt zouden kunnen onderhouden.

Het komt ons dus voor dat bij het oprigten eener munt wij niet bij uitsluiting van Singapore zouden afhankelijk zijn. Ook zijn wij van meening dat wij ook geen toevlugt tot gemunt zilver *alleen* zouden behoeven te nemen, er zou bij daarstelling eener munt ongetwijfeld meer bullion worden aangevoerd dan thans.

S. stelt bij zijne berekeningen de dollar teregt op 24$^{3/4}$ wigtjes fijn zilver, en onze gulden 9.45 *f. s.* zijnde, zoo volgt hieruit dat een dollar eigenlijk waard is *f* 2,56.

In den archipel en ook te Singapore doet zich nog steeds het verschijnsel voor, dat de dollar tegen *f* 2.70 wordt gerekend. Waaraan is toch die ingewortelde hardnekkigheid toe te schrijven, dat men steeds bij den dollar zweert, en dat nog wel tegen zulk een hoogen standaard?

De inlander heeft nu eenmaal vertrouwen in dat geldstuk; lang is het onveranderd in circulatie geweest en alle wisselingen in geldspeciën en veranderingen van munten maakten slechts den indruk op den inlandschen handelaar, dat die dollar toch maar goed moest zijn, want immer circuleerde hij in dezelfde grootte, dezelfde zwaarte en vorm. Dit kan van andere munten niet gezegd worden. Vooral het Nederlandsche muntwezen, dat van af 1816 tot vrij laat in hoogst erbarmelijken en onvoldoenden toestand heeft verkeerd, en waarlijk, wel met den naam van duitenplaterij mogt bestempeld worden, heeft er veel aan toe gebragt, om de voorliefde tot den Mexikaanschen dollar te doen ontstaan. Zoo zelfs dat nu onze munten in goede orde zijn, toch onze rijksdaalder die slechts aan gehalte 6 cents minder bedraagt, verre voor eerstgenoemde munt moet achter staan. Eerst na jaren lange onveranderde circulatie van onze munt zou zoodanig vooroordeel kunnen worden overwonnen. Wij hebben er dus ook groot belang bij, dat onze munt goed, onvervalscht, onafgebroken en in genoegzame hoeveelheid in Indië blijve circuleren.

(*Wordt vervolgd*).

Een bezwaar bij de partikuliere Industrie.

Het vestigen van den vrijen, d. i. partikulieren landbouw in Indië heeft eigenaardige bezwaren. Tot dusverre trad het bezwaar op den voorgrond, dat noodwendig uit het monopolie van den staat voortvloeide. De regering, die het dwangstelsel tot het hoofddoel van haar streven had gemaakt, was der partikuliere nijverheid vijandig. Zij werkte haar zooveel mogelijk tegen door bepalingen in het leven te roepen of te handhaven, die den ondernemingsgeest bemoeijelijkten en wat de regering regtstreeks naliet, geschiedde zijdelings door hare agenten, die in de binnenlanden middelen te over bezaten, om de bijzondere nijverheid te verlammen.

Vrees, eene buitensporige vrees voor de mededinging der bijzondere krachten bragten het Indisch bestuur in eene voor de bijzondere nijverheid vijandige rigting, en het is bij uitzondering aan den heer Duymaer van Twist te danken, dat in dit opzigt de denkbeelden der administratie zich in zoover gewijzigd hebben, dat feitelijk eenige takken van partikuliere industrie zich hebben kunnen ontwikkelen. Wat de heer Duymaer van Twist ten goede heeft gedaan, trachtte men later weder af te breken. Eene noodlotige reaktie heerschte een paar jaren onvoorwaardelijk over Java. Men dacht weder terug te keeren tot het uitsluitend stelsel van dwang en monopolie. Het gelukte echter niet dat plan geheel ten uitvoer te brengen. Wel werden de bestaande partikuliere ondernemingen aanmerkelijk benadeeld, de ontwikkeling werd gestuit; maar de stroom was reeds te sterk om gekeerd te kunnen worden. De partikuliere nijverheid doorworstelde de reaktionnaire woelingen en overleefde de noodlottige invloeden, die het op haren ondergang gemunt hadden.

Thans staan wij op een keerpunt is onze koloniale politiek. Een herstellend bestuur is opgetreden. De regering verkondigt vrijgevige beginselen voor den tropischen landbouw. Wat meer is, zij gaat daarmede de vertegenwoordiging te gemoet, om wettelijke waarborgen te geven en duurzame grondslagen te leggen. Het oude bezwaar is gelukkig opgeheven. Wij hebben nu op andere moeijelijkheden te wijzen, die, bij de bestaande hoofdgrief minder in het oog vielen, maar evenwel voor eene goede oplossing van het vraagstuk van den kolonialen landbouw moeten uit den weg geruimd worden.

Na de tegenwerking van het gezag stuiten wij in de eerste plaats op den geest der meeste Indische industriëlen. Die geest is alles behalve vrijheidlievend in den zin, waarin de vrijheid moet begrepen worden. Het stelsel van dwang en monopolie heeft ook deze nadeelige uitwerking gehad, dat vele ondernemers in Indië gewoon zijn geraakt op de hulp van het gouvernement te steunen en ongaarne hooren van een stelsel, waarbij zij wel niet meer in hunne vrijheid van handelen belemmerd worden, maar ook niet meer de risico en de zorgen van hunne onderneming op het gouvernement schuiven kunnen. Het ideaal der meeste ondernemers, die onder het dwangstelsel geleefd hebben, is: de meest mogelijke vrijheid voor zich zelven, ondergeschiktheid der ambtenaren aan hunne belangen en inzigten, en de meest krachtige hulp van het bestuur om de Javanen te dwingen het fortuin der ondernemers te maken. Laten wij ons over dit ideaal niet verwonderen. Als het anders ware, zou het ons veeleer verwonderen moeten. Het gouvernement leerde hen nooit op eigene krachten te steunen; de dwang en het monopolie werkten op de Indische kontraktanten, gelijk eene buitensporige protektie op Europesche industriëlen werkt, en waar eene regering niet slechts zorg draagt, dat de fabriekanten goede rekening kunnen maken, maar hun buitendien goedkoop grondstoffen en arbeiders verschaft, daar is het een natuurlijk verschijnsel dat ondernemers verschrikt opzien tegen een stelsel van nijverheid, dat vrijheid geeft aan allen, aan den industriëel om zijne industrie uit te oefenen, aan den arbeider om zijn arbeid op de meest voordeelige wijze te verkoopen en aan het gouvernement om de wetten strikt uit te voeren en regtvaardig jegens allen te zijn.

Niet alleen van de vijanden der particuliere nijverheid mag men dus tegenstand verwachten bij het invoeren eener wetgeving die partikuliere ontwikkeling bedoelt, maar ook van menig ondernemer, die zijn ideaal niet verwezenlijkt ziet door eene wet, waarbij de belangen der bevolking en die der schatkist evenzeer als de billijke aanspraken der ondernemers in het oog zijn gehouden. Luistert naar sommige ondernemers, zij zullen u ronduit verklaren, dat zij vrij wat liberaler zijn dan deze regering, dat nog te veel beperkingen hare voordragt op de kultuur-ondernemingen ontsieren enz., dat er nog heel wat anders moest geschieden, eer alles in orde is. Maar laat hen wel uitspreken en gij zult spoedig bespeuren, dat zij al meer en meer naar zich toe redeneren en dat hunne liberaliteit eigenlijk hierop nederkomt, dat de regering niet liberaal genoeg voor de industriëlen, doch veel te liberaal voor de bevolking en de schatkist is.

De belasting op het bedrijf, de zorg voor het bekomen van arbeiders, de moeite om overeenkomsten met de bevolking aan te gaan, de verpligting om het loon van den arbeider met hem te regelen, de zekerheid dat de schatkist niet zal bijspringen als de onderneming niet mogt slagen, ziedaar onaangename voorwaarden voor ondernemers die gewoon waren op hun gemak te wachten, tot dat de regerings-ambtenaren en de gepreste Javanen hen de winsten te huis kwamen brengen. En nu geven wij gaarne toe, dat het zeer veel gemakkelijker voor de ondernemers ware, wanneer de regering eenvoudig naast het officiele dwangstelsel een officieus dwangstelsel ten behoeve van partikuliere ondernemers invoerde, doch de vraag is niet wat eene zekere klasse van belanghebbenden verkiest, maar wat billijk, regtvaardig en liberaal voor allen is.

Die vraag wordt, in ons oog, zeer juist door het ontwerp van kultuur-wet opgelost. Indien deze wet te krachtige waarborgen aan de gouvernements-kultures geeft, zij heeft toch de verdienste, voor de partikuliere nijverheid zuiver liberale beginselen te huldigen, en zij huldigt die zoowel voor de ondernemers als de arbeiders. Zij belooft aan niemand hem te steunen; zij laat ieder op eigen wieken drijven; zij verpligt niemand zijne gronden of zijn arbeid af te staan, maar zij verbindt ook niemand tegen een gering loon te arbeiden of zijne gronden tegen eene geringe huur af te staan; zij laat den landbouwer vrij de produkten te telen die hij goedvindt, maar zij ontzegt den ondernemer niet de vrijheid met den landbouwer over de teelt van andere produkten overeen te komen. Zij belet nergens eenige handeling, die voor eene gezonde nijverheid onvermijdelijk is; zij straft alleen oneerlijkheid; zij waakt tegen knoeijerijen en misbruiken en belet de partikuliere ondernemers inbreuk te maken op het gebied door de gouvernement-kultures ingenomen.

Wij verwachten dan ook van de toepassing der kultuur-wet een partikulieren landbouw, die zich geheel met het stelsel van vrijheid zal verzoenen; wij verwachten ondernemers, die zich nergens meer aan het dwangstelsel zullen vastklampen, mannen van veerkracht en die de voogdij der regering zullen terugwijzen, zoowel wat de hulp als wat de knellende banden aangaat, die zij zich lieten welgevallen ter wille van het protektionisme; wij verwachten eindelijk eene bevolking, zedelijk en werkzaam, en die niet langer door rottingslagen in haar eigen vaderland door egoïstische overheerschers vernederd wordt. Mogten wij dit ook van de bij de gouvernements-kultures ingedeelde arbeiders kunnen getuigen, Nederland zou dan met trots op zijne koloniale staatkunde kunnen wijzen. (*Arnh. Ct.*)

NEDERLANDSCH-INDIE.

BATAVIA.

☞ Bij het ter perse leggen dezer Courant was de verwacht wordende mailboot aan het opstoomen.

Van het Engelsch schip *Lady Alice*, kapitein Mickleburgh, dat op den 1en dezer alhier van Japan is aangekomen, hebben wij berigt ontvangen, dat de Nederlandsche brik *Guinea*, kapt. L. Crevecoeur, op den 16en Oktober ll. in de baai van Jedo totaal is verongelukt. De ekwipage is echter gered en een gedeelte der lading en inventaris geborgen geworden.

Heden morgen debarkeerde alhier een detachement suppletietroepen, bestaande uit 125 onderofficieren en manschappen, uit Nederland aangekomen met de bark *Drie Gebroeders*, kapt. Kramer. Het detachement werd gekommandeerd door den van verlof terugkeerenden kapitein der infanterie Steck. Als medegeleiders waren aan boord de 2e luitenants Moot en Jhr. Trip, de officier van gezondheid 3e kl. Dozy en de apotheker 3e kl. Stamm. Het gedrag der manschappen gedurende den overtogt was goed.

Wij maken de lezers van den *Java-Bode* buiten Java opmerkzaam, dat met het volgende jaar eene prijsvermindering van het abonnement plaats heeft, ten gevolge van de vermindering van het brievenporto, welke insgelijks op Januarij 1863 aanvangt. De abonnementsprijs per halfjaar wordt derhalve van ƒ **17.50** op ƒ **15.**— teruggebragt.

Bij de *Javasche Courant* van heden zijn twee staten gevoegd, zijnde driemaandelijksche aantooningen van de verschillende produkten, welke het eiland Java heeft opgeleverd, gedurende den oogst 1861—1862. De eerste dezer staten toont dit resultaat in het algemeen aan. De tweede doet opgaven betrekkelijk de verkregen produkten bij den partikulieren landbouw.

Rekapitulatie van den eersten staat:

	1861.		1862.		Uitkomst.
Koffij	876.992	pikols	684.904	pikols	ongunstig.
Indigo	442.722	A. pd.	366.517	A. pd.	„
Thee	1.963.059	„	1.710.427	„	„
Peper	49.798	„	4.982	„	„
Kaneel	193.031	„	169.723	„	„

Slechte weersgesteldheid is over het algemeen de oorzaak van deze niet zeer fraaije resultaten.

Rekapitulatie van den tweeden staat (*produkten van den partikulieren landbouw.*)

	1861.		1862.	
Koffij	109.820	pikols.	79.720	pikols.
Suiker	1.261.691	„	998.339	„
Indigo	341.425	Am. pd.	75.750	Am- pd.
Kaneel	Nihil		Nihil.	
Cochenille	23.066	„	26.000	Am. pd.
Tabak	77.645	pikols.	45.864	pikols.

Verscheidene redenen kunnen worden aangegeven voor die bijna algeheele vermindering van produkten, die voor partikuliere rekening zijn geteeld.

Aangekomen Vreemdelingen te Batavia.

VAN 3 TOT 5 DECEMBER.

JAVA HOTEL. Schipper en familie, van Lampongs. — Tooreman, van Benkoelen. — Michielsen, van Padang. — Voorendijk, van Rotterdam. — Picard, Stek en familie, van Nederland.

HOTEL DER NEDERLANDEN. W. C. van Barneveld, van Samarang. — Spanjaard, W. C. A. von Rosenthal, de Jongh, J. H. de Bruijn, van de Reede.

HOTEL DES INDES. J. A. Maij, Lange, van Buitenzorg. — J. J. de Hart, C. ten Bosch, D. O. Heldewier, Stekman Bosse, J. H. Harcke, van de Reede. — E. Lewis en Echtg., van Padang.

HOTEL WILLEM II. T. F. Klaassens en Echtg., J. L. van Hasselt en Echtg., Hulstaort Silire, W. Otterspoor, van Rotterdam.

Aangekomen Passagiers te Batavia.

VAN 3 TOT 5 DECEMBER 1862.

Met het Ned. schip Minister Pahud, kapt. F. Kievit, de heer A. F. G. de Pineda, Echtg. en kinderen van Rotterdam.

Met de Ned. bark Antonia Petronella, kapt. A. Voorendijk, de hh. Klaassen en Echtg., van Hasselt en Echtg., Otterspoor en Mejufv. Baud van Rotterdam.

Met de Ned. Ind. stoomb. Palembang Packet, kapt. J. F. Scheel, de resident Cattenburch en zoon, de heer B. J. Schipper met familie en Z. M. troepen van Telok Betong.

Met de Ned. bark Drie Gebroeders, kapt. H. B. A. Kramer, de kapt. der Inf. Steck met Echtg., 2de Luits. Moot, jhr. Trip, off. van Gez. Dozij en Apoth. 3de kl. Stamm, Mejufvr. Kroesen, benevens 125 onderoff. en manschappen van Rotterdam.

Met het Ned. Ind. stooms. Koningin der Nederlanden, kapt. E. Lewis, de 1ste Luit. Simons, off. van Gez. Foreman en Echtg., apoth. Michielsen en P. van Asperen, de hh. Werner met Echtg. en A. Rogers benevens Z. M. troepen van Padang via Bencoelen.

Preanger-Regentschappen. — Op Woensdag den 26sten November, des namiddags 3½ uur is eene ligte, golvende beweging van aardbeving ter hoofdplaats Sumedang gevoeld, die 15 sekonden heeft aangehouden en wel in de rigting van het Oosten naar het Westen.

Bagelen. — Den 23sten November jl. heeft des morgens op de bazaar Brengkelan ter hoofdplaats Poerworedjo een vreeselijk ongeluk plaats gevonden. Eenige Boeginesche soldaten, — het juiste aantal is niet bekend, — hebben aldaar amok gemaakt, zonder dat men tot dusverre de juiste oorzaak of wel den aanlegger daarvan heeft kunnen ontdekken. In een oogenblik tijds lagen verscheidene personen, mannen, vrouwen en grijsaards zonder onderscheid doodelijk getroffen ter aarde. Twee Boeginezen zijn met de wapens in de hand door de militaire patrouille, welke gewoonlijk op marktdagen de passer doorkruist, gearresteerd, terwijl eenige anderen die op het appel in de kaserne ontbraken, in voorloopig arrest zijn gesteld, om nader in verhoor te worden genomen. De twee eerstbedoelden waren beide gewond en één hunner zoodanig door amfioen bedwelmd, dat hij eerst ettelijke uren later het bewustzijn terug kreeg. Het getal der slagtoffers bedroeg in het geheel 31 en van dezen zijn 3 mannen en ééne vrouw dood op de plaats blijven liggen, terwijl de overige 27 bijna allen zoo zwaar verwond zijn, dat men althans van een 20tal geen hoop op herstel durft koesteren.

Bali. Boeleleng (October) — Gedurende deze maand viel hier niets bijzonders voor. De aanhoudende droogte werkte nadeelig op den gezondheidstoestand der bevolking. Vooral op de strandplaatsen stierven vele menschen aan koortsen. De tweede gewassen stonden uitmuntend. De handel was zeer levendig. Er kwamen aan 12 op Europesche wijze getuigde schepen onder Nederlandsche vlag, metende te zamen 590½ last en 86 inlandsche vaartuigen, te zamen groot 492 kojang, en vertrokken 15 op Europesche wijze getuigde schepen onder Nederlandsche vlag, metende te zamen 836½ last en 76 inlandsche vaartuigen, te zamen groot 397 kojang.

De ingevoerde handelswaarde bedroeg ƒ 84,967.23; die van den uitvoer ƒ 159,158.37. De carga rijst kostte ƒ 5,75, de witte ƒ 6.25, de inlandsche tabak ƒ 27.50 en de kedele ƒ 3.75 de pikol.

Djembrana. De handel was levendig. Ingeklaard werden 1 op Europesche wijze getuigd schip en 24 inlandsche vaartuigen en uitgeklaard 23 inlandsche vaartuigen. Gevaccineerd werden 12 jongens en 5 meisjes. Het naar Java uitgevoerde vee bedroeg 146 stuks runderen en 27 paarden. De prijs der carga-rijst was ƒ 5 de pikol.

Zuid- en Ooster-Afdeeling van Borneo. — Ten vervolge en ter aanvulling van het voorkomende in onze nummers van den 1sten en 8sten November jl. kunnen wij omtrent den stand van zaken in dit gewest nog de volgende berigten, loopende tot den 31sten October, mededeelen. Ter hoofdplaats bleef de rust ongestoord, doch was de handel niet zeer levendig.

Den 7den October is de kampong (afdeeling Bekompai) door den vijand aangevallen en zijn er, ondanks de ferme verdediging, 32 huizen verbrand en 2 personen gedood. Ter hoofdplaats Martapoera bleef de rust ongestoord. De Benoea Ampat werd voortdurend door de bende van Hadji Boejasin verontrust.

Den 2den October had de vijand de kampong Taäl verbrand en was toen voornemens de kampongs Gadong en Paboeangan aan te vallen. De uit Rantau en Margasari doelmatig genomene maatregelen hebben deze plannen echter verijdeld. Den volgenden dag werd de stoomsleper *van Os* met 1 officier en 30 bajonetten naar Margasari gezonden, zoowel ter versterking van het garnizoen aldaar, als om van daar patrouilles uit te zenden ter bescherming van de kampongs aan de Marampiouw-rivier.

Den 5den daaraanvolgende werd de kampong Benoea Padang aangevallen, bij welke gelegenheid de vijand een huis verbrandde en twee menschen vermoordde, terwijl den 28sten dierzelfde maand de kampong Tambarangan door eenige muitelingen werd bezocht, die, na 2 huizen te hebben verbrand, nog 4 menschen om het leven bragten. Bij aankomst onzer troepen was de vijand echter verdwenen en scheen hij zich voortdurend terug te trekken in de omstreken van Simpang-Ampat en Martagiri. Aan den militairen kommandant der afdeeling Martapoera werd dan ook opgedragen, het garnizoen van Moengoe-Thajoe met 35 bajonetten te versterken, om te Limpang-Ampat tijdelijk eene voldoende magt te kunnen detacheren, ten einde die streken door het uitzenden van patrouilles van vijanden te zuiveren. Van eenige gevangen gemaakte Dajakkers werd vernomen, dat behalve Pengatoea Tanang (zie ons nummer van den 29sten October j. l.), ook nog Pembekel Bakar en Toewan Prang zich naar den Radja Moeda van Koesan hadden begeven en daar gehuisvest werden. De Radja van Pegatan, onder wiens gebied Koesan sorteert, is daarop aangeschreven die muitelingen uit te leveren.

In de afdeeling Tanah Laut bleef de rust ongestoord en toonde de bevolking zich meer en meer genegen voor de exploitatie der diamantmijnen.

In het Balangansche en Petapsche keerde de bevolking uit de wildernissen terug, om zich in de ons bevriende kampongs met der woon te vestigen. De patrouille, onder den kapitein A. van den Hurk, blijkens ons nummer van den 29sten October jl. te vergeefs ter opsporing van de bende, die te Moeara Ajoe de kolonisten-kampong had in brand gestoken, uitgerukt, stuitte op haren terugmarsch in de nabijheid van Soengei-Pakalong op eene versterkte kamong, bestaande uit 5 huizen, omgeven met eene palisadering in den vorm eener flèche, waarvan de keel gesloten was door eene bijna ondoordringbare verhakking. Na het lossen van eenige schoten ging de vijand op de vlugt; bij het vervolgen werd een Europeesch fuselier gewond.

Aan het distriktshoofd van Kloewa, die pogingen in het werk had gesteld om Rasid en zijne bende te achtervolgen, is het gelukt één zijner medepligtigen aan het „beratip baämal", hadji Badar genaamd, in onderwerping te brengen. Die bende werd den 24sten October jl. door den kapitein W. G. A. L. van Bennekom in de wildernissen van Haban uit elkander gedreven. Aan Rasid gelukte het te ontvlugten, doch zijn 18jarige zoon Taha sneuvelde bij die gelegenheid.

In de distrikten Allei en Amandit ging de bevolking voort met het aanleggen van wegen en het bewerken der ladangs. De gezondheidstoestand der troepen op de Oostkust was over het algemeen zeer gunstig.

Ternate (September en October). — De weêrsgesteldheid was gedurende de maanden September en October over het algemeen droog en drukkend warm. De gezondheidstoestand te Ternate was vrij gunstig. Op Batjan waren de koortsen geheel verdwenen, en verschijnselen van beri-beri werden niet meer waargenomen.

De vaccine bleef op Ternate zeer gunstig werken, en uit de ver afgelegene plaatsen van Halmaheira kwamen nog gedurig Alfoeren ter hoofdplaats, om gevaccineerd te worden. Van de pokepidemie werd nergens iets meer vernomen. Uit den berg Ternate stegen steeds zware rookkolommen op; de berg op Makian scheen tot rust te zijn gekomen. Voor de bewoners van laatstgenoemd eiland werd tot ultimo September ontvangen eene som van ƒ 21,738,02. De handel was niet zeer levendig; rijst, sago en milo (djagong) waren in genoegzame hoeveelheid ter markt aanwezig en voor billijke prijzen verkrijgbaar.

De 13den October zijn door toedoen van Z. H. den Sultan van Tidore ter hoofdplaats Ternate aangebragt vijf Javanen en ééne Javaansche vrouw, volgens door hen afgelegde verklaring alle van Soerabaija geboortig en behoord hebbende tot de équipage van de onder Engelsche vlag varende en te Hongkong te huis behoorende brik *Harway*, gevoerd door kapitein Smit. Dat vaartuig, bemand met 22 koppen, bestaande uit den kapitein, 2 Engelsche stuurlieden en 19 Javaansche matrozen, was ongeveer 7 maanden geleden van New-Castle (Australie), alwaar het eene lading steenkolen voor Shanghae had ingenomen, vertrokken, doch had na 13 dagen reis met gunstigen wind en goed weder op eene boven het water uitstekende klip (vermoedelijk in de Torres straat) gestooten. Na 10 dagen verblijf op de klip, had de bemanning op last van den kapitein het vaartuig verlaten en wel de kapitein en diens echtgenoot benevens 7 matrozen in ééne sloep, de twee stuurlieden en 6 matrozen op een van rondhout vervaardigd vlot, en de hierbedoelde Javanen in eene andere sloep. Deze laatsten waren echter drie dagen daarna van de anderen afgeraakt, zonder verder iets van hun lot te hebben vernomen. Na ongeveer 3 maanden op zee te hebben rondgezworven, zonder ander voedsel dan eenig beschuit, waren zij op eene zekere plaats, Amborpor genaamd, (Papoesche eilanden of Nieuw Guinea) aangedreven, van waar zij door bemiddeling en met behulp van de hoofden van Onka, Gebé Patani en Weda naar Tidore overgevoerd en eindelijk, na een paar dagen verblijf aldaar, naar Ternate waren opgezonden.

Banda, (October.) — Gedurende deze maand was de weêrsgesteldheid niet gunstig; voortdurend heerschten zware winden uit het Z. O. Z. en somwijlen uit het Z. W., vergezeld van zeer hevige regens. De gezondheidstoestand der bevolking ter hoofdplaats was echter bevredigend en het aantal beri-beri lijders verminderd. Onder de bannelingen en de perk-arbeiders was evenwel het aantal zieken nog aanzienlijk. In het bannelings-hospitaal bevonden zich op ultimo October 153 lijders of 10 minder dan op ultimo September jl. De hevige regens hebben een groot gedeelte der zich allerwege vertoonende bloesems der notenboomen doen afvallen. De stand der kultures is desniettegenstaande gunstig. Het juiste cijfer der geplukte noten in de maand October was op ultimo dier maand nog niet bekend. De notenpluk bedroeg in de maand September 23,420,119 stuks pitten; hieronder zijn niet begrepen die van het perk Laoetang, waarvan geene opgave ontvangen is. In 's lands pakhuizen zijn geleverd den 8sten en 9den October 57,545 pd. foelie (produktie van September) en 49,028 pd. noten (produktie van Junij). Naar Java zijn afgescheept op den 7den October 134 vaten foelie, 138 vaten noten en 5 kisten notenzeep. Ter verzending lagen gereed op ultimo October 386 vaten foelie, 191 vaten noten en 6 kisten notenzeep.

Met de op Europesche wijze getuigde schepen werd in October voor een bedrag van ƒ 8,868 aan handels-artikelen ingevoerd en uitgevoerd voor een bedrag van ƒ 2,919 aan zilveren munt. De invoer met inlandsche vaartuigen bestond uit planken, balken, sagomeel en koeken, atappen, dendeng, gedroogde visch, enz. tot een bedrag van ƒ 3,855. Er werd in October uitgevoerd aan katoenen-lijnwaden en garens, rijst, koffij, tabak, koperen lilla's enz. voor een bedrag van ƒ 3,623 en aan zilveren munt tot een bedrag van ƒ 2,130. De handel was zeer flaauw. De rijst bleef hoog in prijs en was beneden de ƒ 16 (carga) per pikol niet te bekomen. De prijs van 100 stuks sagokoeken steeg tot ƒ 18 à ƒ 20. Aardvruchten en plaimvee waren schaarsch en duur; klappernoten kostten ƒ 8 de 100 stuks.

Menado (September en October). — De gezondheidstoestand die gedurende de maand September ten gevolge van de toen heerschende kwaadaardige hoest vooral onder de kinderen veel te wenschen overliet, was gedurende October gunstiger, doordien die hoest bijna geheel was verdwenen. De maand September kenmerkte zich door buitengewoon helder en warm weder; gedurende October was de weêrsgesteldheid meer afwisselend. De uitkomst van den geheel geëindigden rijstoogst was minder gunstig dan in het vorige jaar. Allerwege was men ijverig bezig met nieuwe velden aan te leggen en miloe bij te planten. De te veld staande miloe had een gunstig aanzien, en op verscheidene plaatsen was men reeds met den oogst van dat produkt begonnen. De koffijtuinen beloofden voor het volgende jaar een beteren oogst. In de pakhuizen werd van primo Januarij 1862 tot 1 November geleverd 6472$^{83}/_{127}$ pikol koffij.

Op een togt van Z. M. stoomschip *Reteh* langs de Noordkust van Celebes is op aanwijzing van den Radja van Bwool in de kampong Lingadang op last van den kommandant opgevat en gevankelijk ter hoofdplaats Menado gebragt een zekere Toean Kandari, broeder van Toewan Lolo en neef van den te Makasser in hechtenis zijnden zeeschuimer Geroeda. Met gemeld stoomschip kwam mede op de hoofdplaats de radja van Bwool, vergezeld van zijne rijksgrooten, ter afdoening van eenige dienstaangelegenheden.

In het landschap Gorontalo was de gezondheidstoestand der bevolking gedurende de maanden Junij, Julij, Augustus en September jl. bevredigend. De drooge weêrsgesteldheid gedurende de maand September heeft de bevolking in staat gesteld om vele tuinen aan te leggen en het gevelde hout te verbranden. De rijstoogst was in September nog niet afgeloopen. De prijzen der rijst waren ƒ 7 à ƒ 8 de pikol; de miloe kostte 2 à 3 duiten het pond.

(*Jav. Ct.*)

Soerabaija, 1 December. Gister heeft bij eene zoogenaamde jagtpartij buiten de Grisseesche poort een droevig ongeluk plaats gehad. Een vijftal artilleristen van den Artilleriekonstruktiewinkel begaven zich met een tweetal geweren op de jagt en hadden het ongeluk een hunner een schot in den onderbuik toe te brengen, met dat gevolg dat de lijder, na veel bloedverlies, onder het weg brengen naar de Infirmerie bezweek. De *ware* toedragt dezer zaak is door de uiteenloopende rapporten nog niet met zekerheid op te geven. De overige vier jagtliefhebbers bevinden zich voorloopig in arrest.
(*Soer. Ct.*)

Soerabaija, 1 December. Zaturdag is de romp van Z. M. stoomschip *Gedeh* op openbare vendutie verkocht voor ƒ 9300.—; terwijl de twee stoomketels en één schoorsteen tot dit stoomschip behoord hebbende opbragten ƒ 5070.—

— Van Modjokerto wordt ons onder dagteekening van 30 November ll. het navolgende medegedeeld. Door *moedwilligheid* is eene der Tabaksloodsen van den Heer S. . . te Ngembeh, in den morgen van heden ten 4½ ure op drie plaatsen te gelijk in brand gestoken en totaal afgebrand. Had men de mandoors tijdig hulp verschaft, dan had men den brand meester kunnen worden, aangezien de allang allang door en door nat was van den regen des vorigen dags. De schade hierdoor ontstaan wordt op ƒ 2,800.— begroot. (*N. B.*)

Padang, 22 Nov. Maandag jl. is er in het Hospitaal alhier door een zieken-oppasser eene vrij belangrijke som gelds, benevens een zilveren horologie, aan een der heeren verpleegden aldaar ontvreemd. De policie daarvan kennis bekomen hebbende, heeft hem spoedig in het Chinesche kamp achterhaald, en vond men de ontvreemde gelden op eenige guldens na nog bij hem.

De beschuldigde is in verzekerde bewaring genomen.

— Verleden week, terwijl de pastoor om dienstzaken in de Bovenlanden was, is bij ZWEerw. een diefstal gepleegd van eenige zilverwerken, behoorende aan de kerk. De waarde van het gestolene is nog al aanmerkelijk.

— Den 19 jl. is alhier ter reede gekomen het Italiaansche schip *Ratller*, gevoerd door kapitein Montecchiaro, die de reis van Gibraltar tot hier in den korten tijd van 76 dagen heeft afgelegd. De bestemming van dit schip is ten inkoop van peper op Atchin.

— Het door ons in het vorig nommer geannonceerde Assaut heeft Zondag morgen den 16 dezer in het kampement van het 15de Bat. Inf. plaats gevonden, en wel in het schoollokaal, hetwelk daartoe expresselijk voor dien dag was ingerigt, door het met vlaggen, bloemen en militaire tropheen te versieren; een groot aantal dames, de meeste officieren van het garnizoen en vele partikulieren woonden dit militaire feest bij. Er zijn bij die gelegenheid meesters op alle wapens, speciale meesters en prevôts benoemd. De parades bij het trekken hadden met de meeste bedaardheid en netheid plaats, hierin onderscheidden zich bijzonder de sergt.-majoor R. van het Garniz. Bat. en de sergt. W. van het 17de Bat. Inf.; ook een bokspartijtje, door twee meesters meesterlijk ten uitvoer gebragt, wekte een ieders lachlust nog al op, terwijl de pas de quadrille met eene zeer juiste militaire eenheid werd ten uitvoer gebragt; afwisselend liet het hoornmuziek van gemeld Bataillon zich hooren, en tegen 11½ ure was dit kleine feest tot genoegen van alle aanwezigen afgeloopen. (*Sum. Ct.*)

OFFICIELE BERIGTEN.

Bij Koninklijk besluit van den 21sten September 1862 no. 21, is benoemd tot tweeden onderwijzer bij de ambachts-school te Soerabaija, de hoofd-onderwijzer G. van de Wetering Fz.

Civiel Departement.

Benoemd:

Tot lid der subkommissie van onderwijs te Samarang, voor de schoolzaken te Ambarawa, ds. A. F. Gerlach, veldprediker aldaar.

Tot kommies ten kantore van den adsistent-resident van het Zuider- en Ooster distrikt der residentie Batavia, de 2de kommies ter algemeene sekretarie S. M. Hummel.

Tot derden kommies op het parket van den prokureur-generaal bij het hooggeregtshof van Nederlandsch-Indië, tevens advokaat-fiskaal voor de land- en zeemagt in Nederlandsch-Indie, de eerste klerk op dat parket A. A. de la Rambelje.

Tot opziener bij den zoutaanmaak te Tenger en Roemo (Grissee), de tijdelijke opziener bij den zoutaanmaak te Sampang (Madura) W. Smeets.

Magtiging verleend:

Om op nieuw aan den tandheelkundige D. Pebacqué uit te reiken eene akte tot uitoefening van de tandheelkundige praktijk te Batavia.

Door de hieronder genoemde autoriteiten zijn de volgende beschikkingen genomen:

Door den Direkteur der Middelen en Domeinen, gedurende de maanden November 1862.

Benoemd:

Tot kommies ontvanger der inkomende en uitgaande regten, tevens havenmeester te Toeban (Madura), de klerk bij de direktie der middelen en domeinen P. Ch. van Ossenbruggen.

Tot kommies ontvanger der inkomende en uitgaande regten, tevens havenmeester te Bezoeki, de klerk op het parket van den prokureur-generaal bij het hoog-geregtshof van Nederlandsch-Indië F. A. Arbogahn.

Tot onderkommies der tweede klasse bij de recherche te Batavia, de klerk bij den kontroleur der inkomende en uitgaande regten aldaar G. E. R. Willems.

Door den Direkteur der kultures, gedurende de maanden October en November 1862.

Bevorderd:

BIJ DE INDIGO KULTUUR.

Tot opziener der tweede klasse, de opziener der derde klasse J. L. Jansz.

Benoemd:

BIJ DE KOFFIJ KULTUUR.

Tot opziener, belast met het toezigt over de west-indische koffij-bereiding in de residentie Bantam, de klerk op het bureau van den adsistent-resident van Padeglang (Bantam) C. H. Rhemrev.

BIJ DE OPNAME DER DJATTIBOSSCHEN OP JAVA.

Tot landmeter en teekenaar M. Posno.

Door den Direkteur der Produkten en Civiele Magazijnen, gedurende de maanden October en November 1862.

BIJ DE DIREKTIE DER PRODUKTEN EN CIVIELE MAGAZIJNEN.

Benoemd:

Tot eerste klerken, de klerken bij die direktie W. S. IJ. D. Kijdsmeir, H. C. van der Linden en P. J. A. Zaalberg, allen klerken bij die direktie.

BIJ DE AFDEELING TELEGRAFIE.

Overgeplaatst:

Van het telegraaf-kantoor te Bandong naar dat te Weltevreden, de leerling-telegrafist A. Margadant.

Van het telegraaf-kantoor te Weltevreden naar dat te Bandong, de leerling-telegrafist H. F. Middleton.

Belast:

Met de waarneming der betrekking van leerling-telegrafist, de fourier voor memorie D. J. B. Eichperger, met bepaling dat hij voorloopig werkzaam zal zijn bij het telegraaf-kantoor te Weltevreden.

Door den Direkteur der Burgerlijke Openbare Werken, gedurende de maanden October en November 1862.

Benoemd:

Tot eersten klerk bij de direktie der burgerlijke openbare werken, de klerk bij dezelve H. N. C. Kostede.

Bevorderd:

Tot opzigter der derde klasse, de élèves opzigter A. G. de Fisser en F. J. Kroese, met bepaling dat zij te Soerabaija gevestigd en werkzaam blijven onder de bevelen van den eerst aanwezenden ingenieur in de residentie van dien naam.

Door den Resident van Samarang, gedurende de maand November 1862.

Benoemd:

Tot eersten klerk, tevens griffier bij den landraad te Grobogan, de eerste klerk bij de griffie van den landraad te Samarang H. Bout.

Door den Resident van Bagelen, gedurende de maand October 1862.

Tot klerk tevens griffier bij den landraad te Keboemen, de klerk op het residentie-bureau van Bagelen J. C. Beck.

Door den Resident van Madura, gedurende de maand October 1862.

Benoemd:

Tot opziener bij den zout-aanmaak te Ragoeng (Madura) J. L. de Vos.

Door den Adsistent-Resident van Krawang, gedurende de maanden October en November 1862.

Ontslagen:

Eervol, uit zijne betrekking, wegens ziekte, de griffier bij den landraad te Poerwakarta (adsistent-residentie Krawang) L. Pieters.

Benoemd:

Tot griffier bij den landraad te Poerwakarta, de klerk op het adsistent-residentie bureau J. B. Hanson.

Militair Departement.

Geplaatst:

Bij de civiele en militaire geneeskundige dienst te Serang (Bantam), de officier van gezondheid der tweede klasse W. J. Schmitt, thans ter beschikking te Batavia.

Overgeplaatst:

Bij het groot militair-hospitaal te Samarang, de officier van gezondheid der tweede klasse M. H. de Vogel, van de civiele en militaire geneeskundige dienst te Magelang.

Bij de civiele en militaire geneeskundige dienst in de Lampongsche distrikten, de officier van gezondheid der tweede klasse A. E. Neeb, van de civiele en militaire geneeskundige dienst te Serang (Bantam).

Bij het reconvalescenten gesticht te Oenarang, de officier van gezondheid der tweede klasse J. A. James, van de civiele en militaire geneeskundige dienst te Ngawi.

Bij de civiele en militaire geneeskundige dienst te Magelang, de officier van gezondheid der tweede klasse F. H. Eijsinger, van de civiele en militaire geneeskundige dienst in de Lampongsche distrikten.

Bij de civiele en militaire geneeskundige dienst te Ngawi, de officier van gezondheid der tweede klasse A. Cochins, van het groot militair hospitaal te Samarang.

Marine Departement.

Door den Chef der Gouvernements Marine is gedurende de maand November 1862 *de volgende beschikking genomen:*

Bevorderd:

Tot tweeden stuurman bij de dienst der gouvernements marine, de derde stuurman bij die dienst B. A. Smits.

SINGAPORE.

Uit Siam wordt medegedeeld, dat de daar in gebruik zijnde kleine schelpmunt (Cauris) die als pasmunt aldaar gangbaar was, zal vervangen worden door gemunt geld, hetwelk te Siam zelf zal geslagen worden. Deze nieuwe muntstukken zullen van lood worden vervaardigd en de grootte hebben van een Engelsch penny stuk. Aan de eene zijde zal zich het wapen des konings van Siam bevinden en aan de andere een olifant. Ook zal de waarde van dit geld in het Siameesch en in het Engelsch er op vermeld staan. Ook zal te Bangkok eene leeskamer daargesteld worden, hoofdzakelijk ten gemakke der scheepsgezagvoerders, welke aldaar aankomen.

In Braunie heerscht nog groote ongeregeldheid. De binnenlandsche stam der Kadaijans, die wegens de groote knevelarijen der hoofden in opstand is geraakt — vroeger reeds door ons gemeld — is nog niet tot bedaren gekomen. Braunies toestand eischt alzoo bepaald voorziening.

De koolmijnen op Laboean leveren steeds goede resultaten en zelfs bestaat er uitzigt, dat zij een nog grooter voorraad zullen afwerpen, dan tot heden toe het geval was.

Uit Serawak wordt medegedeeld dat de Gouverneur van Singapore aldaar een bezoek heeft gebragt en er met veel openbaar vertoon is ontvangen. Niet alleen dat hij vele staatsiebezoeken van onderscheidene Maleijsche hoofden heeft ontvangen, naar ook zelf heeft hij alle belangrijke inrigtingen bezocht, zoo als de Inlandsche en Chinesche kampongs, de Passer, de Suiker- en Sagofabrieken.

Bij die gelegenheid is op een dag in tegenwoordigheid van alle Europeanen en van vele Inlandsche hoofden door Radja Brooke een eeresabel aangeboden aan kapitein Hewat van de *Rainbow*, wegens zijne bewezene diensten door de vernieling van een deel der zeeroovers vloot. Die eeresabel was keurig bewerkt en had tot inscriptie: „Aangeboden door den Radja sir James „Brooke aan kapitein Hewat, gezagvoerder van den Serawakschen stoomer *Rainbow*, als erkentenis voor zijne diensten, „aan de menschelijkheid en den handel bewezen door de vernieling van een smaldeel der zeeroovers vloot op de hoogte „van Bintoeloe, op den 23 Mei 1862."

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

ENGELAND.

Londen, 8 Oct. De korrespondent van *Daily Telegraph*, die aan Garibaldi te Spezzia een bezoek heeft gebragt, schrijft van daar dd. 26 Sept. o. a.: „Ik bragt hem een brief van een zijner dierbaarste vrienden. De schrijver — dat wist ik — was daarin zeer hevig tegen de intrigues der Mazzinisten te velde getrokken, die hij van verraad tegen Garibaldi beschuldigde. Deze las den brief aandachtig door, en wendde zich, toen blijkbaar tot verbazing der hem omringende personen met de,

BIJVOEGSEL

VAN DEN

JAVA-BODE

van Zaturdeg 6 December 1862, N⁰. 97.

ze woorden tot mij: „„Onze vriend bedriegt zich; deze zienswijze moet hij bij de lieden te Turijn hebben opgedaan!""

„Na eene pauze vervolgde hij op plegtigen toon: „„Mazzinisten! Mazzini! Onzin! Wat raakt mij Mazzini? En wat heeft hij met deze zaak gemeen? Ik werd door niemand bewogen; ik deed het, omdat ik voor mijn pligt hield. Na honderd gelukkige togten, was ik op één ongelukkig en ben verlamd. Ware het niet aldus gekomen, ik zou Rome zijn binnengerukt, gelijk ik Napels binnenrukte"". — Zoo veel, zeiden mij zijne vrienden, had hij sedert Aspromonte niet gesproken. Voor ik afscheid van hem nam, verhaalde ik hem nog, dat ik een brief uit Parijs had ontvangen, volgens welken de Londensche Garibaldi-meetings aldaar ongunstig werden opgenomen. Daarop zeide hij, terwijl hij plotseling van den plegtigen in den familiaren toon verviel: „„Dat de duivel den keizer hale; die bemoeit zich ook met alles!

— Men heeft berekend, dat de tot nu toe gebouwde spoorwegen zich over eene oppervlakte van 69,072 mijlen uitstrekken en gezamenlijk £ 1,151,163,446 gekost hebben. De verschillende lijnen zijn aldus over de wereld verdeeld: Frankrijk 9890 kilometer, Groot-Brittannië en zijne koloniën 22,971, Pruissen 9896, de overige Duitsche staten 5211, Spanje 2333, Italië 2252, Rusland 2202, Denemarken 421, Noorwegen 101, Zweden 463, Belgie 1536, Holland 495, Zwitserland 965, Portugal 128, Turkije 128, Egypte 328, de Amerikaansche Unie 35,915; de geconfedereerde staten 14,133, Mexico 32, Cuba 804, New-Grenada 80, Brazilie 178, Paraguay 12, Chili 313 en Peru 80 kilometers.

— De Pruissische korvet *Arcona*, die, na te Devonport de noodige reparatien te hebben ondergaan, Zaturdag ll. van Plymouth naar de Oostzee is gestevend, brengt eene rijke kollektie zeldzame viervoeters en vogelen van Siam mede naar huis. Dertig man van hare equipage zijn te Plymouth achtergebleven, ten einde het van de Britsche regering gekochte fregat *Niobe* naar Dantzig te brengen.

— In het midden van October zal te Leamington eene belangrijke veiling van coniferae en andere planten plaats hebben. Van de eerste soort worden er ongeveer 300,000 aangeboden, waaronder prachtige exemplaren van allerlei soort. De veiling zal 6 dagen duren en is verdeeld in 1333 kavelingen. De katalogus beslaat 158 compres gedrukte bladzijden.

— Onlangs zijn twee Cirkassiers te Londen aangekomen, om namens hunne stam- en landgenooten bescherming te vragen tegen Rusland, welke mogendheid hen, naar zij beweren, verongelijkt en onder het juk wil brengen. Ten einde in Engeland meer ingang te vinden, verhaalden zij ook voorvallen, waaruit op te maken zou zijn, dat Rusland, in strijd met de bepalingen van het Parijssche vredesverdrag, zijne zeemagt in de Zwarte Zee allengs weder heimelijk vermeerderde. Desniettemin hebben zij, naar hunne eigene verklaring, bij ons ministerie van buitenl. zaken het hoofd gestooten en ten antwoord ontvangen, dat Engeland zich met de zaak thans niet kon bemoeijen; dat de Circassiers tijdens den Krimschen oorlog gelegenheid hadden gehad om de gesteldheid van hun land te verbeteren, door zich aan de geallieerden in den oorlog tegen Rusland aan te sluiten, maar dat zij destijds niet goedvonden van die gelegenheid gebruik te maken, en de gevolgen daarvan, waarover zij nu kwamen klagen, aan zich zelven te wijten hadden. Over dit antwoord hebben de Cirkassiers hier en daar in volksvergaderingen hunne ontevredenheid te kennen gegeven, doch weinig bijval gevonden.

— Zaturdag avond is een os, behoorende tot eene kudde vee, die naar de markt werd gedreven, in Caledonian-road op den loop gegaan, en door het gejoël der menigte woedend geworden nam hij alles op zijne horens wat in zijn weg kwam, waardoor verscheidene personen deerlijk gekwetst werden; eindelijk stoof hij een apothekerswinkel binnen, waar hij, na het een en ander verbrijzeld te hebben, werd overmand en bemagtigd. De door het woeste dier aangerigte schade wordt op £ 100 geschat.

FRANKRIJK.

Uit Parijs wordt gemeld, dat de politiek rust, trouwens niet op lauweren; dat de zaken stilstaan in dit saizoen tusschen herfst en winter; dat de Parijsche spaarkas in de afgeloopen week 100,000 frs. meer uitbetaalde dan ontving; dat de faillissementen steeds toenemen; dat de grondeigendommen steeds in waarde verminderen . . . . doch dat ter beuze het credit-mobilier geweldig op den grooten trom slaat en de spekulatie door een zwijmelgeest schijnt aangetast, waarvan de laatste jaren zonder voorbeeld zijn. De krediet-instelling van Pereire voert aldaar met vergunning der hooge regering een financieel cancan op, waarover alles „*au scandale*" schreeuwt. Op de Vendôme-plaats, alwaar men bewust is van de gunst, waarin men bij den minister van financiën staat, laat men zich niet uit het veld slaan, en onder het voorwendsel, den koers der rente, wegens de voltooijing der conversie, en het staats-krediet, wegens de daartoe benoodigde leening van 220 millioen, te verhoogen, heeft men de actiën van het Fransche credit mobilier sedert de vorige liquidatie bijna 370 fr. opgedreven. Gelijktijdig volgde het Spaansche credit mobilier, dat blijkbaar heden niets meer waard is dan voor zes weken, toen het beneden *pari* stond, namelijk op 750, en Maritimes, Rivoli, gas-actiën, Russische spoorwegen, kortom alle andere waarden, die in de portefeuille van den heer Pereire oud en morsig waren geworden, nemen deel aan den dans, over welken de ernstige kooplieden en de soliede spekulanten bedenkelijk het hoofd schudden, en de agents de change, die daarbij door zware verliezen worden bedreigd, tot schrik en angst zijn geraakt. Natuurlijk kon de rente niet geheel buiten spel worden gelaten, doch hare betrekkelijk zwakke rijzing is slechts een obligaat-stuk tot de halsbrekende virtuositeit van het credit mobilier. Met één woord, de enorme rijzing van dit laatste, de aanvang van een nieuw tijdperk van zwendel, dat men met Mirès en konsorten voor altijd voorbij achtte, brengt te Parijs alles in rep en roer, doet alles vergeten: Rome, Mexiko, Garibaldi, de verkiezingen enz.

AFRIKA.

Tunis, 9 September. Eenigen tijd geleden telde men vier volkeren, die ernstig op hunne erkenning aandrongen, en hunne wenschen grondden op de behoefte eener noodzakelijke zelfregering; de diplomatie heeft reeds het lot van twee dezer staten, Italie en Romanie, zamengesteld uit de bepaalde vereeniging van Moldavie en Wallachije, geregeld; twee blijven er nog over, voor wie het goed zal zijn, dat Europa zich eveneens daaraan gelegen laat liggen, Tunis en de Vereenigde Zuidelijke Staten van Amerika. Van deze laatsten behoeven wij niet te spreken.

Wat Tunis aangaat, het vervult alle voorwaarden, die men met redelijkheid van een goed gevestigd gouvernement kan eischen.

Dank zij der wijsheid zijner vorsten en den vooruitgang van zijn volk, heeft het zich sinds vele jaren van het gouvernement van Konstantinopel losgemaakt. De tegenwoordige souverein, Mohammed-el-Sadok, de politiek zijner voorgangers volgende, levert aan Turkije manschappen noch geld; hij kent geene andere souvereiniteit dan die van het volk, dat hem de hoogste magt toevertrouwd heeft; hij wekt zijn volk tot koophandel en nijverheid op; hij is omgeven door onbesproken, kundige mannen, door de meest achtenswaardige personen; hij streeft naar de achting en vriendschap der souvereinen van Europa; in één woord, hij leidt zijn staat op den weg van voorspoed, geluk en grootheid. De meest liberale en vrijgevige staatsinrigtingen van ons vaste land hebben hem tot voorbeeld gediend voor de inrigting, die hij onlangs aan Tunis gegeven heeft; zijn politiek administratief wetboek zoude meer dan één souverein in Europa eer aandoen: in de oogen der Oostersche volken zal hij zijn naam vereeuwigen".

Deze toestand, die titels zijn aan de Europesche mogendheden niet onbekend, want hunne souvereinen hebben Mohammed-el-Sadok overladen met hunne gelukwenschingen en bewijzen van sympathie, die alleen tusschen hen gewisseld worden; Frankrijk, dat reeds officieel vertegenwoordigd werd bij de afkondiging van het nieuwe wetboek door een der officieren van den maarschalk hertog van Malakoff, gouverneur-generaal van Algerië, vond weinig tijds daarna eene nieuwe gelegenheid, om aan dit land en den souverein zijne hooge goedkeuring te toonen door het bezoek van HH. KK. HH. prins Napoleon en princes Clotilde. Z. K. H. de prins van Wallis heeft reeds zelf, door Tunis te bezoeken, een bewijs der vriendschappelijke gevoelens overgebragt, welke Engeland voor dezen staat koestert.

Deze betuigingen zijn zoo talrijk geweest en hebben Mohammed-el-Sadok zoo diep getroffen, dat hij in de laatste maanden van het vorige jaar zijn minister van marine, den generaal Rheredin, naar Europa meende te moeten zenden, met den bijzonderen last den souvereinen zijn dank over te brengen, die ter gelegenheid zijner hervormingen hem de bewijzen hunner hooge goedkeuring gegeven hadden. Men zal zich herinneren, dat dit gezantschap ook ons land bezocht heeft en de vriendschapsbetrekkingen tusschen Nederland en Tunis daardoor naauwer zijn aangeknoopt.

Welke mogendheid kan, met het oog op het volkenregt, bezwaar maken, ingeval Europa Tunis officieel erkende? De Europesche pers, het orgaan van de publieke opinie, heeft reeds lang deze vraag beantwoord. Onder de regering van Mohammed el-Sadok ziet men de pers in alle landen van alle politieke rigtingen, als met ééne stem, de nationaliteit van Tunis en zijne onafhankelijkheid eischen. Men vindt in die omstandigheid de Fransche pers geheel in overeenstemming met de Engelsche. Men ziet de Belgische, Duitsche en Italiaansche overal, met het grondbeginsel van non-interventie door Frankrijk afgekondigd, datgene gunstig ontvangen, wat Engeland sedert lang heeft uitgeoefend, en zegt de Londensche *Press*: „Ieder feitelijk bestaand gouvernement, dat wettig ingesteld is, welke ook de vorm van regering, politiek, oorsprong en de omstandigheden, waarin het zich bevindt, mogen zijn, behoort erkend te worden".

Wij verwachten, dat deze grondbeginselen spoedig eene volkomene toepassing ten opzigte van Tunis zullen ondervinden. In Engeland, alwaar sedert eene halve eeuw die vrijzinnige grondbeginselen onveranderlijk toegepast worden, zou geen twijfel kunnen bestaan omtrent de erkenning van Tunis.

Het koningrijk Italie, door deze zelfde grondbeginselen *opgerigt en bestaande*, zou niet de toepassing kunnen betwisten ten gunste van een naburig volk, welks souverein een der eersten is geweest, die Victor Emmanuel als koning van Italië erkenden. Inderdaad zeiden de officiële dagbladen van het gouvernement naauwelijks eene maand voor den dood van den graaf de Cavour, ten opzigte van Tunis: „Het gouvernement van den koning *galantuomo*, of zijn vertegenwoordiger, graaf de Cavour, zal (*zonder twijfel*) *met eene gelijke regtvaardigheid en verstand* denzelfden internationalen regel volgen, ten zijnen gunste door het Britsch gouvernement gevolgd, wanneer zich aan den heer minister de Cavour de gelegenheden zullen opdoen, de gouvernementen der volken te erkennen, die, even als het Italiaansche volk, eene tirannieke en vreemde overheersching afschudden".

Anderen toe te wenschen, wat men zich zelven toewenscht, en anderen te behandelen, zoo als men gaarne zelf behandeld wordt, is een grondregel van zedekundige wijsbegeerte, die het Christendom en Islamisme gemeen hebben.

Een ander dagblad van dezelfde rigting bespreekt het vraagstuk op de volgende wijze: „Wanneer de gelukkige politieke gebeurtenis plaats heeft, dat een volk zijne vrijheid herkrijgt en zich onafhankelijk maakt van de Ottomanische Porte, vooral wanneer dit gebeurt op de kusten der Middellandsche Zee, moet men zich haasten het te erkennen, te helpen en bij te staan. De bey van Tunis heeft, zoodra hij de verheffing vernam van Victor Emmanuel tot koning van Italië, hem onmiddelijk als zoodanig erkend!"

Ook Frankrijk kan evenmin weigeren de onafhankelijkheid van Tunis te erkennen. Frankrijk is de eerste geweest, zijne hand te reiken aan den vorst, die Afrika beschaaft, hem tegen iedere poging van onderdrukking van de Porte te beschermen en te erkennen, dat de onafhankelijkheid van dit kleine gedeelte van het Afrikaansche grondgebied weder, zoo niet een nieuw Carthago, ten minste krachtiger, belangrijker en meer geschikt zal kunnen worden om het Europeesch evenwigt in de Middellandsche Zee te handhaven. Europa moet en kan het; het moet de souvereiniteit en onafhankelijkheid van Tunis erkennen, en door eene plegtige verklaring eene bepaalde toepassing aan het beginsel van non-interventie geven en aan zijn aanhangsel, de officiële erkenning van feitelijk bestaande gouvernementen.

Dit punt vastgesteld zijnde, blijft er nog te onderzoeken, of men, om deze erkenning te verhaasten, niet andere argumenten vindt, geput uit het belang zelf der mogendheden.

Wij aarzelen niet te verklaren, dat de algemeene politiek van alle Europesche gouvernementen eischt, dat geene der groote mogendheden hare bezittingen op de kusten van de Middellandsche zee vergrootte; inderdaad zouden zij er hunne handelsrelatien en bij gevolg hun politieken invloed niet kunnen uitbreiden, dan tot elkanders nadeel; maar de handelszaken en welvaart, die er door ontstaan, kunnen er zich oneindig ontwikkelen, zonder dat dit gevaar te duchten zij, indien deze uitslag verkregen wordt zonder vijandige mededinging; het beste middel, het eenige om hiertoe te geraken is, te gehoorzamen aan de stem der rede; zij zegt luide, dat iedere mogendheid groot belang heeft om op de kust van Afrika het Tunische gouvernement bevestigd te zien, ten einde het krachtig en hierdoor te gelijk onafhankelijk van allen te maken. Men moet aan de instellingen van dat land duurzaamheid geven, opdat de positie van neutrale mogendheid en tegenwigt, welke zijne natuurlijke toestand aanwijst, eene werkelijkheid zij. De tegenwoordige vorst begrijpt deze positie en rigt in dezen geest de politiek van zijn gouvernement in; maar Europa heeft slechts de wijsheid van Mohammed-el-Sadok tot waarborg; dit is zeer goed voor het tegenwoordige; maar is het niet tijdig en voorzigtig met het oog op de toekomst een staat te stichten, die, om zoo te zeggen, onafhankelijk van zijn souverein, de rol blijft vervullen die Tunis behoort te spelen, en die tot waarborg strekt van alle Europesche mogendheden onderling?

Het is niet te ontkennen, dat de onzijdigverklaring van sommige staten goede vruchten voor Europa heeft gedragen. Zwitserland, België en ook het jonge Romanie vervullen in het belang van het evenwigt in Europa, funktiën, die niet zonder gewigt zijn. Iets dergelijks in Afrika zou groot nut hebben; immers Egypte heeft zekere verbindtenissen tegenover Engeland aangegaan; Spanje heeft door het jongste traktaat zijne relatien met Marokko verzekerd; Frankrijk bezit Algerië. Te midden van al deze staten is het bezit van Tunis of een overheerschenden invloed in dat rijk niet onverschillig voor al deze mogendheden en nog minder voor Italië, dat er het digtst bij gelegen is.

De toekomst van Egypte, zoo spreekt een hoog geacht Italiaansch schrijver, belooft veel voor onzen handel en onze scheepvaart; maar Egypte is 700 mijlen van de uiterste kapen van Italië verwijderd. Er is echter een ander brokstuk van het oude rijk der Muzelmannen, waarvan de afstand tot ons land slechts het $\frac{1}{10}$ gedeelte bedraagt, vlak tegenover Sardinië en van Sicilië niet verder afgelegen dan Genua van Livorno. Het is waar, dat Tunis in uitgebreidheid niet de helft van ons schiereiland beslaat; maar de ligging, waardoor het, om zoo te zeggen, een voorpost wordt op den grooten weg langs de Middellandsche Zee, van waar men regtstreeks naar Frankrijk, Syrië, Gibraltar en Egypte kan komen, is van dien aard, dat eene zeemogendheid van den eersten rang zich aan die stranden kan ontwikkelen, en dat elke mogendheid van eenige beteekenis, door het bezit van dat rijk, een onmiskenbaar overwigt zou kunnen uitoefenen.

Voorts zegt die schrijver: de onafhankelijkheid van onze naburen is eene voorwaarde van de onze; vrijheid ter zee is noodig voor de beveiliging en het voortdurend bestaan van ons rijk. Hij vreest te regt de veroveringszucht van Frankrijk en hij haalt de volgende woorden uit een oud Fransch boek aan:

„Wij moeten het oog houden op Tunis en Tripoli. Ten gevolge van hun meer ondergeschikten toestand zijn deze twee landen eer een middel van verbinding voor Egypte en Frankrijk dan een hinderpaal, en daarom is de toekomst van het Fransche rijk in Afrika zoo schoon". Het is te onderstellen, dat uit dat oogpunt Engeland met wantrouwen het oog vestigt op Algerie en Tunis. Maar ook Frankrijk zal de ontwikkeling van Italië in het oog moeten houden, omdat dit land eene der grootste zeemogendheden in de Middellandsche zee is geworden, en omdat eene vermeerdering van die magt Frankrijk niet onverschillig kan zijn. Alle mogendheden hebben dus dezelfde redenen, om de vestiging van een onafhankelijken staat te wenschen, ten einde te beletten, dat eene andere magt zich daar vestige.

De slotsom van al hetgeen wij ontwikkeld hebben, kan geene andere zijn dan deze: dat het noodig is, Tunis als souvereinen en onafhankelijken staat in de rij der volken op te nemen, want het geldt hier een volk dat dag aan dag meer kracht verkrijgt door het verstandig bestuur van Mohammed-el-Sadok. Wij zijn van oordeel, dat na eene onpartijdige beschouwing der feiten en toestanden, niemand de regtvaardigheid van de erkenning der onafhankelijkheid van Tunis kan betwisten. Ons doel met deze betoogen zal bereikt zijn, indien wij de overtuiging daarvan aan den Nederlandschen lezer hebben verschaft.

AMERIKA.

New-York, 23 Sept. De afgeloopen week is rijk aan belangrijke gebeurtenissen geweest. De veldslag, waarover Mc. Clellan zulke hoogdravende triomf-depèches zond, werd spoedig opgevolgd door die van Scharpsburg, dat buiten allen twijfel het heetste gevecht is geweest, tot heden in dezen oorlog geleverd. Het leger der rebellen onder Longstreet en Hill moge van 60 tot 80,000 man sterk geweest zijn, en Mc. Clellan was genoodzaakt zijne geheele strijdmagt daartegen aan te voeren, ten einde niet geslagen te worden, en hoewel zijn leger minstens 120,000 man sterk was, mogt de uitslag verre van eene overwinning genoemd worden. Als gewoonlijk staken de dagbladen de victorie-bazuin, maar geene officiele depèche van Mc. Clellan gaf er gewigt of vertrouwen aan. Eindelijk heette het: „de strijd was onbeslist gebleven, de zege hing van een vernieuwd gevecht af." Een enkel rapport van generaal Hooker, die den regtervleugel kommandeerde, bereikte het departement van oorlog, en deze generaal, die zelf gewond was, en wegens zijne dapperheid den bijnaam van „Fighting Joe Hooker" heeft verkregen, zegt, dat de slagting verschrikkelijk was. Hooker slaagde er in den linkervleugel der rebellen een weinig achteruit te drijven, maar in het centrum (waar Mc. Clellan zoo men zegt zelf kommandeerde) en tegenover onzen linkervleugel stond de vijand als eene rots. Dat de slagting inderdaad vreeselijk was, blijkt uit de opgave, dat ons verlies in dooden en gewonden meer dan 12,000 bedraagt, en onze bladen geven dat der rebellen als „*bijna* zoo groot" of „minder groot" op. Berigten van het slagveld, heden morgen ontvangen, melden, dat men voortgaat de dooden te begraven, waarvan dagelijks ongeveer een duizendtal. Het is onnoodig op te merken, dat de tijdingen van het slagveld gedurig overdreven werden en de zonderlingste geruchten in omloop waren. Jackson, meldde men, was driemaal geslagen geworden, Longstreet was gevangen genomen en generaal Hill gedood. Terwijl men echter dit alles vermeldde en geloofde, stak Jackson de Potomac weder over en bemagtigde Harpers Ferry, dat na een korten wederstand werd overgeleverd. De Confederalisten bekwamen hierbij 11,000 gevangenen, 15,000 geweren, 50 tot 100 stukken geschut en een verbazenden voorraad ammunitie, provisien, wagens en oorlogsmateriaal van allerlei soort, terwijl het hen in staat stelde hunne troepen veilig uit of in Maryland te brengen. De Confederalisten zagen zich echter bedrogen in één opzigt, waarop zij te zeer gerekend hadden, eene revolutie namelijk in Maryland. „Maryland, mijn Maryland", dat zij kwamen bevrijden van het knellende juk van „Abe" Lincoln, ontving hen vrij koel en scheen niet gediend te wezen met de nieuwigheid om den oorlog op zijn grondgebied overgebragt te zien; 1000 of 1500 man moge het aantal zijn van hen die zich bij het rebellenleger voegden, zoodat het niet houdbaar werd voor hunne zwakkere magt in het land des vijands, aan wien de hulpmiddelen van allerleid aard zoo spoedig ten dienste staan. De gedurig grooter wordende legermagt van Mc. Clellan dwong hen dus tot den aftogt, en die aftogt werd op nieuw op eene bewonderingswaardige wijze bewerkstelligd.

Terwijl Mc. Clellan den dag van den veldslag van Scherpsburg als de laatste van het bestaan der rebellen-armee voorspelde, en zeker waande te zijn van hunne nederlaag, daar de Potomac gedurig stijgende was en hen den aftogt zou beletten, ontsnapte dat zelfde rebellenleger aan zijne handen en volvoerde door het overtrekken der rivier, met kampbenoodigdheden en bagage, eene dier moeijelijke krijgsverrigtingen, waarin hunne generaals door geen enkelen der onzen geëvenaard worden. Iedere terugtogt der Unionisten ging vergezeld van aanzienlijke verliezen en eene groote slagting. Dien dag echter schreef Mc. Clellan aan het gouvernement: „*Wij drijven den vijand over de Potomac*! Generaal Pleasington vervolgt hem met zijne kavallerie." En nu, wat waren de heldendaden van Plaesingtons kort op de hielen volgende ruiterij? Het opnemen van drie of vier honderd achterblijvers, die achter het groote, terugtrekkende leger voortstrompelden! En hiermede eindigt de nieuwe onglorierijke veldtogt van Mc. Clellan.

De Unie verloor in dit gevecht den brigade-generaal Mansfield. In Kentucky werd Mumfordsville door de rebellen vermeesterd, waarbij zij 5000 gevangenen bekwamen. Newcastle werd eveneens bemagtigd, en men meldt, dat gen. Bragg met eene aanzienlijke magt op Louisville aanrukt. De vrouwen en kinderen zijn verwijderd geworden en men bereidt zich voor op eene kloekmoedige verdediging. Drie dagen geleden greep een hardnekkig gevecht plaats aan de Potomac tusschen gen. Martingale's brigade en eene brigade der rebellen, waarin de onzen jammerlijk verslagen en in de rivier gedreven werden.

Heden werd het volk op eene nieuwe proklamatie van president Lincoln onthaald, die niets meer of minder bevat dan de vrijverklaring op 1 Januarij aanstaande van al de slaven van staten, die alsdan in opstand tegen het gouvernement zullen zijn. Lincoln heeft of het volk voorgehuicheld in zijne staatkunde, of hij bukt voor de gedurige aanvallen der abolitionisten, het hoofdelement zijner voor den lande verderfelijke partij. Met dit fraaije staatsstuk, dat door zijn stijl en bewoordingen eene beleediging is, der Engelsche taal aangedaan, valt wat er nog overig was van Unie en Grondwet voor eeuwig in elkander.

GEMENGDE MEDEDEELINGEN.

Zwarte Jan.

Hendrik Bloem was een boer.

Geen boer in dien zin, dat men hem een lompert kon noemen.

Als ik mijnheer Bloem die kwalificatie geef, versta ik daaronder een kundig landbouwer, een voortbrenger, een nuttig lid der maatschappij.

Maar aan de Kaap de Goede Hoop noemt men de landbouwers boeren.

Hendrik Bloem was een Kaapsche boer.

Deze boeren-kolonie heeft in de nieuwe geschiedenis eene belangrijke rol gespeeld.

Vroeger waren het meest allen Hollanders.

Hoewel van natuur vreedzaam, moesten zij dikwerf de wapenen, zoowel tegen de Afrikaansche volkstammen als tegen Europeanen, opvatten.

In de verschillende oorlogen, die zij gevoerd hebben, leverden zij het bewijs, dat een vreedzaam volk, bij gelegenheid, even dapper vecht en verkregen regten verdedigt of handhaaft, als die natiën, waar men het volk met een militairen of soldatengeest doortrekt.

Zij zijn dikwijls beschuldigd van alles behalve christelijk met de Hottentotten of Boschjesmannen te hebben omgegaan. Uit een zuiver oogpunt beschouwd, zal dit verwijt wel grond hebben; maar de last, dien zij van de bewoners van een land hadden te lijden, waar zij zeer welwillend een heerlijk gedeelte van in bezit genomen hadden en dus als hun eigendom beschouwden — was bepaald eene verontschuldiging voor het gedrag der brave kolonisten.

Wel is waar maakten zij die inboorlingen tot slaven; maar ter zelfder tijd transporteerden de Engelschen geheele ladingen zwarten van de kust van Guinea naar de Antilles en bragten de Spanjaarden en Portugezen de roodhuiden van Amerika onder het juk.

Nu heeft men wel eens verteld, of dit waar is weet ik niet, dat de barbaarschheid, waarmede de boeren de inboorlingen behandelden, gematigd was tegenover de handelingen hunner eigene despoten.

Zoo veel is zeker, dat de ellendige toestand der Hottentotsche maatschappij den Hollanders geen regt gaf, hen als slaven te behandelen; daarentegen, alle omstandigheden in aanmerking nemende, dan heeft ook geene, — al is het dan ook eene zeemogendheid — het regt, om de Hollandsche boeren van wreedheid te beschuldigen. Zij hadden immers met verdierlijkte wezens te doen, die zij zoo gaarne wilden beschaven, even als wij het op dit oogenblik nog op Java doen.

Captain Mayne Reid, die deze historie het eerst vertelde, voegde er bij: — ik zou zeer wel de zaak der boeren kunnen verdedigen, doch ik heb er geen last in, ik wil alleen maar zeggen, dat zij dapper, gezond, sterk, vreedzaam en ijverig waren, vrienden van de waarheid en eene vrije republiek. Met één woord, ferme kerels!

Hendrik Bloem was niet altoos een boer geweest. Hij stond eenigermate boven zijne mede-kolonisten; hij had den degen gevoerd, en eene betere opvoeding dan de andere eenvoudige boeren ontvangen. Hij was in Holland geboren en naar de Kaap vertrokken, niet als een arme gelukzoeker, maar als officier bij een Hollandsch regiment.

Lang bleef hij niet in dienst; een zeker Grietje met frissche wangen en blond haar, de dochter van een welgestelden boer, kreeg zin in den jeugdigen luitenant, die op zijne beurt het meisje naar zijn smaak vond; zij trouwden. De vader stierf kort daarop, zij erfden de boerderij, de hottentotten, de schapen met dikke staarten, het vee met lange horens, en . . . Hendrik vroeg en kreeg zijn ontslag, en werd landbouwer en veefokker.

Zeer spoedig was Hendrik Bloem een invloedrijk man der kolonie en bestuurder van een distrikt in het heerlijke zoogenoemde Graaf Keinet. Grietje overleed en liet hem drie zoons en een meisje achter, op het tijdstip, dat de Engelschen zich meester van de Kaap maakten.

In de geschiedenis kunt gij lezen, op welke wijze zich de Hollanders tegen die Engelsche overheersching verzetteden. De voormalige luitenant-bestuurder was een der heftigste tegenstanders. Hij bragt eene insurrectie tot stand. Zij werd echter gesmoord en eenige deelnemers ter dood gebragt. Bloem onttrok zich door de vlugt aan het, ook tegen hem, uitgesproken doodvonnis; zijne goederen werden echter verbeurd verklaard en aan Engelsche gunstelingen gegeven.

Jaren laten vond men Bloem in een verwijderd distrikt, aan de overzijde der Oranje-rivier. Hij leefde als een trek-boer, dat wil zeggen, als een nomadische landbouwer, zonder vast verblijf, en met zijn vee daarhenen trekkende, waar hij water en weide vond.

In dit tijdstip, zoo zeide Mayne Reid, leerde ik Bloem en zijne familie kennen. De oudste zoon gaf mij allerlei inlichtingen, die voor mij zóó onderhoudend waren, dat ik gerust zeggen kan, daaraan mijne Afrikaansche zoölogische kennis te danken te hebben.

Alvorens nu over te gaan tot de vangst der olifanten, nog een enkel woord over Bloem en zijne familie.

De voormalige luitenant-bestuurder had de politiek voor goed vaarwel gezegd. Hij had zich ver over de uiterste grenzen terug getrokken, want de digst bijgelegene *Kraal* was minstens 100 mijlen van hem verwijderd. Zijne armoedige afgesloten ruimte of kraal bevond zich op de grenzen van de Kaliharry, de Sahara van Zuidelijk Afrika. De geheele landstreek was, in een belangrijken omtrek, geheel onbewoond; want de wilden, die nu en dan die streken bezochten, verdienden naauwelijks meer den naam van mensch, dan de wilde beesten, die rondom hen brulden en huilden.

De Kaapsche boeren houden zich voornamelijk met paarden-, rundvee- en geitenfokkerij bezig. De exploitatie van onzen vriend Bloem was van weinig beteekenis; zijne verbanning had hem zonder hulpmiddelen gelaten, en hij was niet gelukkig bij zijne eerste proeven als wandelend landman geweest. De Engelsche emancipatiewet maakte niet alleen de negers der Antilles vrij, maar ook de Hottentotten, die onmiddelijk allen hunne goede zoowel als de kwade meesters verlieten, en zoo bleef Bloem alleen. Zijn veestapel, van de noodige zorg beroofd, stierf aan epizootie of werd de prooi der wilde dieren. Zijne paarden waren gedecimeerd door den droes; wolven en hijena's sleepten hem alle dagen schapen en geiten weg; zoodat zijne geheele bezitting slechts uit een honderdtal koppen bestond. En toch gevoelde Bloem zich nooit ongelukkig. Zijn troost vond hij in zijne kinderen, in zijne drie zonen Herman, Gerrit en Jan, en zijne dochter Naatje, het evenbeeld harer moeder.

Hij had ook een mannelijken bediende, Zwarte-Jan genaamd; een boschjesman.

Hoe was die wel in dienst van Bloem gekomen en gebleven? De wilde horden, die het Zuidelijk Afrika bewonen, hebben de gewoonte om in de woestijnen de grijsaards, de gebrekkigen, ja dikwijls de zieken of gekwetsten achter te laten. Kinderen aarzelen geen oogenblik om hunne ouders in die akelige eenzaamheid te doen omkomen, en het is eene zeldzaamheid, dat zij een gekwetste met water en levensbehoeften voor een enkelen dag voorzien. Zwarte-Jan, de bosjesman, ware het slagtoffer van dit barbaarsche gebruik geworden, als Bloem hem niet gevonden, op een kar geplaatst, en hem genezen had.

Hoewel nu de dankbaarheid niet tot de deugden der bosjesmannen behoort, zoo vergat Zwarte-Jan toch de diensten niet, die hem bewezen waren. Toen allen wegliepen, bleef hij trouw bij zijn meester en was hem altoos nuttig.

Thans kennen wij de geheele huishouding van Bloem.

Op een goeden morgen dat zij, op de jagt zijnde, een moeras doorwaadden, liep Zwarte-Jan vooruit. Op eens keert hij zich om en roept: — Baas! baas! kom gaauw hier! is een klow of groote olifant in de buurt!

Men verwart niet ligt het voetspoor van een olifant met dat van een ander groot dier. Het is omtrent vier en twintig duim lang en even zoo breed. Diep in de slik gedrukt, laat het eene opening achter, groot genoeg om er een lantaarnpaal in te zetten.

Onze jagers zagen met genoegen, dat dit spoor nog zeer versch was, en dat de in beweging gebragte modder zich nog niet vereenigd had. De olifant was dus hoogst waarschijnlijk eerst den vorigen nacht daar langs getrokken en dus in de nabijheid.

Zij moesten echter weten, of hij zijne tanden nog had, want anders was het de moeite niet waard, jagt op hem te maken. Wanneer de olifanten werkelijk zoo slim waren, als men zegt, dan moesten zij hunne tanden tegen den eersten den besten boom afbreken, dat was bepaald een zeker middel om hunne dagen te verlengen; want zij, die jagt op olifanten maken, verschieten hun kruid niet op exemplaren, welke van die tanden zijn beroofd.

Bloem, Herman en Zwarte-Jan besloten om het spoor te volgen. In den regel kan men altoos zien, waar de olifant gepasseerd is, dewijl hij alle boomen, die hij voorbij gaat, afknabbelt. Deze echter scheen niets gegeten te hebben; maar de Bosjesman, vlug als een windhond, volgde toch zijn spoor en liet zijne jagtgenooten ver achter zich.

Zij liepen verscheidene open ruimten over, en kwamen er bij eene, in welker midden zich een enorm mierennest bevond. De olifant had zich daar niet alleen opgehouden, maar zeker er den nacht liggende doorgebragt.

Bloem had altoos hooren zeggen, dat de olifanten staande sliepen, maar Zwarte-Jan wist het beter.

— Het is waar, zeide hij, dat zij dikwerf blijven staan gedurende den slaap, maar dat doen zij alleen daar waar jagt op hen gemaakt wordt. Dat deze is gaan liggen, is een goed teeken. Wij zien daaruit, dat zij tot op dit oogenblik rustige bewoners dezer landstreek zijn. Het zal dus gemakkelijk zijn hen te naderen, te vangen of dood te schieten; eerst dan, als wij er een behoorlijk aantal van nedergelegd hebben, rukken zij uit, en maken zich weg.

Die laatste overweging was van groote beteekenis. Zoodra de olifanten, *te hunnen koste*, kennis met de geweerschoten hebben gemaakt, is dikwerf eene enkele jagt genoegzaam om hen te verwijderen. Niet alleen dat zij, die vervolgd of gejaagd zijn geworden, zich aan het schot onttrekken, maar alle anderen gaan mede, zoodat er zich weldra geen enkele meer in de omstreek bevindt. Deze emigratiën maken de jagt op de olifanten zeer moeijelijk, want de jagers moeten zich voortdurend van de eene naar de andere plaats begeven.

Heeft men daarentegen de olifanten langen tijd met rust gelaten, dan zijn zij niet bang voor een geweerschot, en om hen dan te verjagen, moeten zij bij voortduring met de meeste volharding verjaagd worden.

Zwarte-Jan was geheel in de wolken, toen hij zag dat de

groote olifant liggende geslapen had. Uit dit feit trok hij een massa conclusiën.

Het was dus zeker, dat de olifant zeer gerust was. Daar, waar zijn rug de top van het mierennest geraakt had, was dit afgezakt; de vorm van zijn ligchaam was in het vochtige zand te herkennen, terwijl een zijner tanden een lange streep in het gras had achtergelaten. Zwarte-Jan besloot zijn onderzoek met de verklaring, dat die tanden enorm groot moesten zijn; hij deelde aan zijne togtgenooten onderscheidene bijzonderheden omtrent dit grootste der viervoetige dieren mede.

— De olifant, zeide hij, legt zich nimmer neder zonder eene rots, een boom of mierennest tot steun te hebben; hij zou anders op zijn rug komen te liggen, met zijne vier pooten in de hoogte, en in dit geval heeft hij even veel moeite om weder regtop te komen als een schildpad. Dikwerf slaapt hij staande, leunende tegen den stam van een boom, dien hij vroeger, om de schaduw te genieten, genaderd is. Hij heeft een bijzonderen trek voor sommige boomen, die hij alle dagen bezoekt om er een slaapje tegen te doen. Dat zijn zijne oogenblikken van rust; want, in plaats van gedurende den nacht te slapen, gebruikt hij dien om zich te voeden en drinkwater op te zoeken. Daar, waar hij niet verontrust wordt, eet hij ook bij dag, en ik geloof werkelijk, dat ik zijne nachtelijke werkzaamheden alleen aan de vrees voor de menschen moet toeschrijven, die bij als zijne onverzoenlijkste vijanden beschouwt.

Terwijl Zwarte-Jan al deze mededeelingen deed, vervolgde men trouw het spoor van den olifant, dat, van af het mierennest, van natuur veranderde. De slaap had hem eetlust verschaft, en de doornbosschen, heesters en struikgewassen waren door zijn buigzamen snuit letterlijk geplunderd; hij had boomen ontworteld, die hier en daar verspreid lagen, waaronder eenige vrij groote waren.

Op die wijze handelt de olifant, als de bladeren buiten zijn bereik zijn; hij aarzelt geen oogenblik den boom te ontwortelen om hem op zijn gemak af te eten. Hij is ook zeer verlekkerd op de wortels van sommige boomen, en om die te krijgen, wroet hij met zijne tanden in den grond tot zij geheel ontbloot zijn, en dan, met behulp van zijn krachtigen hefboom, voedt hij zich daarmede.

De olifant gebruikt alleen zijn snuit om heesters en struiken uit te rukken, maar hij moet van zijne tanden gebruik maken, zoodra de plant of boom zekere hoogte bereikt heeft.

Bij elken voetstap zagen zij de bewijzen der ontzettende kracht van den olifant, en konden een gevoel van vrees niet onderdrukken; indien het reusachtig dier in rustige oogenblikken zóó vernielend was, waartoe zou hij niet in staat zijn, als men hem aanviel?

Hoewel Zwarte-Jan meer ondervinding had dan Bloem en zijn zoon, zoo was hij toch min of meer ongerust. Hij vreesde, dat het beest een zoogenaamde omzwerver was.

In gewone omstandigheden kan men even gerust onder een troep olifanten gaan, als onder eene kudde rundvee, zij worden eerst dan gevaarlijk, als zij aangevallen of gekwetst worden.

De omzwerver is eene uitzondering op den algemeenen regel; hij is zeer ondeugend, en werpt zich zonder de minste aanleiding op menschen of dieren; hij schept bijzonder behagen in het vernielen van alles wat hij ontmoet, en wee elk levend wezen dat op zijn weg komt, en niet vlug genoeg is om hem te ontsnappen. De omzwerver houdt zich met geene dieren van zijn geslacht op; hij dwaalt eenzaam door de bosschen; men zou gelooven, dat hij een banneling is, dien men om zijn boosaardig karakter of misdaden verjaagd heeft en die daardoor nog slimmer is geworden.

— Wij hebben stellig met een omzwerver te doen, zei Zwarte-Jan. De olifanten gaan altoos met troepen van 20, 30 of 50; minstens zijn zij altoos met hun beiden: het komt mij verdacht voor. De verwoestingen die hij heeft aangerigt en het breede spoor dat hij heeft achtergelaten, bewijzen mij dat hij tot die familie behoort.

Die woorden vermeerderden de ongerustheid der jagers, doch niemand dacht er aan terug te treden.

Het spoor werd hoe langer hoe verscher; in de wortelen der omgeworpen boomen zag men den indruk zijner slagtanden, nog vochtig van zijn speeksel. De gebrokene takken der mimosa's verspreidden nog hun liefelijken geur, alles toonde aan, dat het dier digtbij was.

Zwarte-Jan liep vooruit, Bloem en Herman hadden juist den hoek van een digt bosch omgeslagen, toen hij eensklaps staan bleef. Zijne oogen rolden in hunne holten, zijne lippen bewogen zich, doch hij was niet in staat een woord uit te brengen; hij liet slechts onverstaanbare geluiden hooren. Het was eigenlijk ook onnoodig zich duiddelijker uit te drukken; zijne compagnons begrepen, dat hij den olifant gezien had, en, zich stilzwijgend achter eenige struiken verbergende, zagen zij op hunne beurt den imposanten viervoeter.

— Wees voorzigtig! riep Zwarte-Jan hun toe, nader niet te veel, het is een oude klow en een ondeugende duivel.

Het gezigt echter van zijne lange slagtanden was te verleidelijk voor Bloem om geene poging te wagen, die te verkrijgen. Hij verbeeldde zich, zoo als helaas zoo vele anderen, dat een enkele kogel flink door de hersenen gejaagd, genoeg was hem te dooden. Hij deed geheel verkeerd. In plaats van hem ter zijde aan te vallen, maakte hij een omweg en plaatste zich achter een boom.

Naauwelijks was hij daar geïnstalleerd, of hij zag het monster met statigen tred naderen. Hij legde zijn geweer op den tak van een boom, ten einde vast te kunnen mikken. Het schot viel, de jager werd in een rookwolk gehuld, en hoewel hij zeker was het dier getroffen te hebben, zag hij, toen de rook opgetrokken was, den olifant frisch en wel voor zich staan.

De kogel had het doel bereikt, doch was niet in de hersenen gedrongen, zij had geen ander uitwerksel dan woede bij den kolossus te weeg gebragt. Ware Bloem door het dier ontdekt geworden, zoo had het hem zeer zeker verpletterd, doch deze hield zich rustig achter den boom verscholen en het beest koelde zijne drift aan boomen en planten.

Zwarte-Jan was niet zoo voorzigtig. Hij was met Herman uit de struiken gekropen en begaf zich naar Bloem. Toen hij echter, na het schot, zag dat de olifant ongedeerd was, verliet hij Herman en vlood in het bosch, terwijl hij luide kreten van angst deed hooren.

Dit geschreeuw trok de opmerkzaamheid van den olifant, die zich onmiddelijk wendde naar de plaats, waar het zich hooren liet. Zwarte-Jan liep zoo hard hij kon het stuk open land over, doch spoedig had hij het beest achter zich.

Herman nam het oogenblik waar, dat hij hem als ware het voorbijrende en zond hem een kogel achterna, die in zijn schouder bleef zitten, en hem nog woedender maakte.

De olifant zat echter Zwarte-Jan op de hielen. Deze was het dier geen tien passen vooruit. Zwarte Jan hoopte het bosch te bereiken, om in den een of anderen boom te kunnen klimmen, doch het was te laat. Niet wetende wat te beginnen, bleef hij plotseling staan en keerde zich naar zijn vervolger. Het was uit wanhoop, niet uit dapperheid, dat hij zijn vijand tartte. Hij wist dat het beest hem inhalen zou, doch hoopte op de eene of andere wijze diens aanval te ontwijken.

Zwarte-Jan had zijne wapenen weggeworpen om des te sneller te kunnen loopen. Hij had niets dan zijne schapenvacht behouden, die hem nu dienst moest doen.

Met opgeheven snuit nadert hem het logge gevaarte. Zwarte Jan werpt hem de schapenvacht zoodanig over zijn kop, dat het beest voor een oogenblik van zijn gezigt beroofd is, en maakt van dit tijdstip gebruik om ter zijde te springen en in andere rigting te vlugten.

Ongelukkig echter werpt de olifant de schapenvacht van zich af, welke Zwarte-Jan voor de voeten valt; hij struikelt en valt plat op den grond.

Voor dat hij tijd heeft, zich op te rigten, voelt hij zich door de tanden van den olifant opligten en eenige voeten hoog in de lucht slingeren.

Bloem en Herman waren getuige van zijne hemelvaart; maar tot hunne groote verwondering zagen zij hem niet weder nederdalen.

Het beest scheen niet minder verwonderd dan de jagers, het zocht zijn slagtoffer naar alle zijden.

Op eens laat de olifant een schrikbarend geluid hooren, omvat met zijn snuit een boom en schudt die geweldig.

De jagers wendden hunne blikken naar den top en zie, Zwarte-Jan heeft zich vrij hoog naar boven gewerkt, doch de angst was op zijn gelaat te lezen, hij begreep dat zijne positie onhoudbaar was. De boom, waarin hij door zijn vijand geslingerd was en aan welks takken hij zich vastgeklemd hield, kraakte, viel en sleepte den armen bosjesman in zijn val mede.

Toevallig viel de boom zijdelings langs den olifant met den top naar zijn achtergedeelte. De takken braken den val, zoodat Zwarte-Jan ongedeerd op den grond kwam, maar hij bevond zich geheel in de magt van zijn tegenstander.

Hij was verloren!

Daar valt hem een idée in.

Met het instinct der wanhoop, klemt hij zich aan eene der achterpooten vast, omvat die met kacht, zet zijne naakte voeten op de hoeven van het pachyderme, en dit steunpunt deed hem zeer vast zitten.

Het beest was in de onmogelijkheid om hem met tanden of snuit te bereiken, hij was verwonderd en verschrikt over dezen nieuwen aanval; het liet een vreeselijk geluid hooren en rende met zijn last, snuit en staart in de hoogte, het bosch in.

Zwarte-Jan bleef trouw op zijn post, en eene gunstige gelegenheid ziende, liet hij zich op den grond glijden en verdween in de struiken.

Het proboscidium keek niet naar hem om, maar vervolgde zoo snel hij kon zijn weg. Zwarte-Jan was spoedig bij zijn baas, trotsch en gelukkig over zijne wonderdadige verlossing.

Een paar dagen later liep Zwarte-Jan op eenmaal naar een groote acacia en wenkte Bloem en zijne zonen hem te volgen. Hij wees hun, dat de grond rondom geheel en al omwroet was, alsof een aantal paarden aldaar vastgebonden hadden staan te trappelen, en door wrijving den schors van den boom afgeschaafd hadden.

— Wat beduidt dit? vroegen Herman en Bloem te gelijker tijd.

— Dat is de slaapstede van den olifant, die oude klow komt hier weder terug.

— Gij gelooft, dat hij hier zal terugkomen?

— Zeker, baas! de indruksels zijn geheel versch; hij heeft heden nacht hier geslapen.

— Welnu, zullen wij hem afwachten en met een beter schot afmaken?

— Neen baas! wij zullen er geen kruid of lood meer aan verspillen. Wij zullen hem een bed maken en gij zult zien, hoe hij zich rustig zal nederleggen.

— Wat wilt gij dan doen?

— Laat den ouden Zwarte-Jan maar begaan; de olifant behoort ons, ik beloof het U, en dat wel zonder dat wij van onze vuurwapenen gebruik zullen maken.

Zwarte-Jan begreep, dat de olifant gedurende de heete uren van den dag weder terug zou komen. Hij zaagde den accaciaboom zoo ver door, dat, als het zware ligchaam van den olifant daartegen rusten wilde, de boom onmiddelijk moest afbreken. Hij plaatste drie met scherpe punten voorziene staken van ijzerhout in den grond en bedekte die met planten en bladeren. Zij waren daarmede naauwelijks gereed, of het beest kwam zeer indolent aanwandelen. De jagers klommen in een stevigen boom, Bloem met zijn geweer en Herman met zijne buks, om in geval van mislukking hem eenige kogels te kunnen toezenden.

Het logge beest was naauwelijks den boom genaderd, of het spoot een aantal stralen water door zijn snuit langs zijn ligchaam. Zwarte-Jan zeide, dat hij dit water uit zijne maag te voorschijn haalde en dat dit zijn slaap vooraf ging. Weldra liet hij zijn kop zakken, zijne ooren klapten niet meer, en zijn snuit was onbewegelijk rondom zijne slagtanden gerold

De jagers sloegen al zijne bewegingen, met een te begrijpen ongeduld, gade.

Op eenmaal wijkt zijn ligchaam naar den boom, die met een vreeselijk kraken afbreekt en de enorme zware massa valt op zijde. Een ontzettende kreet, die zelfs de bladeren der boomen doet sidderen, dringt door het bosch, doch weldra hoort men niets dan het geritsel der bladeren en een zacht gesteun. Zij komen van het stervende beest. Zijn doodstrijd is kort; de jagers hooren nu en dan zware ademhalingen, die zijn doodsnik voorafgaan, eindelijk een fluitend geluid en de kolossus ligt onbewegelijk.

Bloem, Herman en Zwarte-Jan klimmen uit den boom en begeven zich naar den olifant.

Hij is dood, geëmpaleerd! de scherpe puntige staken hebben dienst gedaan.

Meer dan een uur hebben zij noodig om zich van de slagtanden meester te maken, doch eindelijk zijn zij in het bezit daarvan.

Het ligchaam laten zij voor de jakhalzen en hyenas over. Vrolijk keeren de overwinnaars naar hunne kraal terug......

Jaren lang leefde Bloem als olifanten-jager, zonder ander gezelschap dan zijne kinderen en eenige bedienden, die hij nu en dan opgedaan had. Eindelijk verlangde hij weder onder de menschen te komen, en dit te meer, omdat de toestand der Kaap-kolonie was veranderd en hij weder zijne vroegere woonplaats betrekken kon.

Hij had zich eene nieuwe fortuin verschaft door de massa olifants-tanden, die hij bijeen had verzameld. Hij vond het middel, om die naar Graaf Reinet te transporteren.

De bewoners dezer streek waren op een goeden morgen zeer verwonderd, toen zij eene kolossale kar zagen aankomen, getrokken door 12 Couagges (bruine Afrikaansche Zebras), en gevolgd door vier ruiters ook op Zebras gezeten. Maar hunne verwondering steeg ten top, toen zij ontwaarden, dat het voertuig geheel met olifantstanden was gevuld, met uitzondering van een klein hoekje, dat door een allerliefst jong blond meisje werd ingenomen! Die verwondering ging in vreugde over, toen zij vernamen, dat de vader van dit schoone kind, de eigenaar van de ivoor-massa, hun oude vriend, hnn geachte landgenoot, de luitenant-bestuurder Boem was.

In het bezit van een vrij groot fortuin, kocht hij zijne oude landerijen en woonhuizen terug en gaf zich geheel aan de veefokkerij over. Zijne zaken bloeiden, de regering benoemde hem tot landdrost.

Herman en Gerrit voltooiden hunne studiën aan de Kaapstad. De eerste legde zich op militaire kundigheden toe en verkreeg eene officiersplaats bij de jagers. De tweede bleef boer. Kleine Jan ging ter school, en het aanvallige Naatje hield met gratie de eer van het huishouden op.

Zwarte-Jan was een beduidend personaadje geworden, meer dan ooit liet hij het klappen zijner zweep hooren, en onderwierp aan zijn jambok de ossen met lange hoornen van den rijken Kaapschen boer en landdrost.

SCHEEPSBERIGTEN.

Straat Sunda doorgezeild.

DATUM	VLAG.	NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	VAN		NAAR.
November 28	Engelsch	Walvisch	J. Belf	Singapore	19 Nov.	Londen
〃 30	Hamburg	Clipper	P. J. Marxen	Macao	8 〃	Hamburg
〃 —	Spaansch	Concepcion	J. T. Tuton	Manila	13 〃	Cadix, met 29 pass.
〃 —	Engelsch	Sperit of the Deep	J. Hewitt	Hongkong	16 〃	Liverpool
〃 —	〃	Dunmail	J. W. C. Dineley	Whampao	14 〃	Londen
〃 —	Amerikaansch	Jacob Bell	Chs. H. Trisbie	Foochow	8 〃	New-York
〃 —	Engelsch	Zodiac	G. T. Hopkins	Shanghae	5 〃	Londen
〃 —	〃	Chagius	G. Hedley	〃	— 〃	〃
〃 —	Fransch	Alphonse Cezard	F. Le Bozec	Batavia	29 〃	St. Nazaire
December 1	Engelsch	Akbar	A. Hutton	Siam	10 〃	Falmouth
〃 —	〃	Jessie Medpley	W. Fotheyile	Shanghae	12 〃	Liverpool, met 4 pass.
〃 —	〃	Mirage	Robertt	Hongkong	18 〃	Londen
〃 —	Hanover	Verden	C. W. Koppermann	Batavia	30 〃	Golf van Persie
〃 —	Engelsch	Lady Alice	C. R. Mickleburgh	Japan	28 Sept.	Londen
〃 2	〃	H. B. M. st. fregat Impériruse	R. Gibson	Hongkong	20 Nov.	Portsmouth
〃 —	〃	Banda	R. Glass	〃	18 〃	Liverpool
〃 3	Hamburg	D. F. Weber senr.	M. J. Leese	Melbourne	22 Oct.	Batavia
〃 —	Engelsch	Glendevoer	W. Knowles	Foochow	10 Nov.	Portsmouth
〃 —	〃	Race Horse	C. R. T. Boxer	Plijmouth	— Aug.	Hongkong
〃 4	Oldenb.	Caroline	J. Runge	Montevideo	1 Oct.	Orders
〃 5	Engelsch	Runner	R. Warden	Singapore		Londen

Aangekomen schepen te Batavia.

DATUM.	VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS	VAN.		AGENTEN.
December 3	Ned. Indisch	bark	Alnoer	Sech Maezoekie	Samarang	26 Nov.	Coulster.
〃 —	〃	brik	Tartar	Lim Kiangkeng	Pekalongan	27 〃	Gezagvoerder.
〃 —	Zweedsch	bark	Oden	P.G. Wichmaa	Kaap Towa	16 Oct.	Busing, Schroder & Co.
〃 —	Siam	〃	Inmorij	Tje Tjoesoei	Siam	12 〃	Gezagvoerder.
〃 4	Nederlandsch	schip	Minister Pahud	F. Kievit	Rotterdam	31 Aug	J. Cezard & Co.
〃 —	〃	bark	Antonia Petronella	A. Voorendijk	〃	26 〃	J. F. van Leeuwen & Co.
〃 —	〃	〃	Christina	J.F. Remmers	Amsterdam	25 〃	van Ommeren, Rueb & Co.
〃 —	Ned. Indisch	stooms.	Koningin d. Nederlanden	E. Lewis	Padang	30 Nov.	W. Cores de Vries.
〃 —	〃	〃	Palembarg Packet	J. F. Scheel	Telok Betong	3 Dec.	Buijs, Jaobsen & Co.
〃 —	〃	bark	Louisa Inghie	Lim Tikan	Samarang	27 Nov.	Coulster.
〃 —	Engelsch	〃	Arrow	H. Hartleij	Singapore	23 〃	C. Bahre en G. Kinder.
〃 5	Nederlandsch	〃	Marij en Hillegonda	H. O. Piccardt	Rotterdam	[illegible]	J. Cezard & Co.
〃 —	〃	〃	Drie Gebroeders	H.B.A. Kramer	〃	7 Aug.	van Ommeren, Rueb & Co.
〃 5	Hamb.	schip	D.F. Weber	M.J. Leese	Melbourne	22 Oct.	Metz., Wilmans, Ruys & Co.
〃 —	Engelskh	schoen.	Hersilia	S.B. Gilbert	Bangkok	16 Nov.	Gezagvoerder.
〃 —	Brem.	schip	Rickard	....	New-Kastla	....	C. Bahre en G. Kinder.

Vertrokken schepen van Batavia.

DATUM.	VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	NAAR.
December 4	Nederlandsch	schip	Pieter	H. Hoogerwerff	Akyab
〃 —	〃	bark	Madura	B. A. van Bruggen	Soerabaija
〃 —	Ned. Indisch	schoen.	Zien Hian	Tjoe Lian	Palembang
〃 —	〃	〃	Maria	J. Scharff	Soerabaija
〃 —	〃	bark	Anoear Salim	Said Hoesin	Muntok
〃 5	Nederlandsch	〃	Graaf Dirk III	C. J. Rotgans	Soerabaija
〃 —	〃	schip	Rotterdam	H. Poort	Soerabaija en Bezoekie
〃 —	Ned. Indisch	brik	Banka	Lim Pangkie	Samarang
〃 6	〃	stooms.	Palembang Packet	J. F. Scheel	Cheribon
〃 —	〃	brik	Fathool Hair	Said Maulahila	Soerabaija
〃 —	〃	schoen.	Maria Catharina	Boeijong Tenga	Padang

In lading liggende schepen te Batavia.

VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	BESTEMMING.	AGENTEN.
Nederlandsch	bark	Juno*	Nicolai		J. Cezard & Co.
〃	schip	Noord Braband*	H. R. Bok		〃
〃	〃	Doelwijk*	L. Hoefman		〃
〃	〃	Minister Pahud*	Kievit		〃
〃	bark	Pollux*	Cruijs	Samarang	〃
〃	〃	H. Liduina*	A. van den Brink		van Ommeren, Rueb & Co.
〃	〃	Hendrika*	van Aalburg		〃
〃	〃	Cheribon*	Coers		〃
〃	〃	St. Jan*	Lommerse		〃
〃	〃	Whampoa	Metz	Tjilatjap	Metz., Wilmans, Ruys & Co.
〃	〃	Allegonda Jacoba	Deurholt		〃
〃	〃	Hollands Trouw*	W. H. Keuker	Soerabaija	J. F. van Leeuwen & Co.
〃	schip	Julie Claire	A. van Oosteroom	Soerabaija	Paine, Stricker & Co.
〃	bark	Theodora Mechtilda*	van der Wijck	Sumanap	〃
〃	〃	Willem Daniel*	Zeijlstra		〃
〃	〃	Vereeniging	J. de Jongh		Haager en Schuurman.
〃	schip	Nederland	J. Hoekstra	Cher. en Samarang	〃
〃	bark	Scheveningen*	J. K. Annokkee		B. Kopersmit & Co
〃	〃	Maria Veronica*	J. S. Schol	Amsterdam	E. Moormann & Co.
Ned. Indisch	brik	Fathool Main*	Sech Bawadie		Coulster.
〃	schoen.	Amana Toorrachman*	Said Almachlaar		[illegible]
〃	〃	Fathal Hair*	Said Hassan	Sumanap en Soerabaija	〃
〃	〃	Chieftain*	A. F. van Suchtelen	Billiton	John Pryce & Co.
〃	bark	Sirius*	J. Wagner	Padang	G. Buijn & Co.
〃	schip	Maria Henriette*	J. Winter	Samarang	B. Kopersmit & Co.
〃	bark	Sarie Elmasboor*	Djamaloedien	Sam. en Banjermassing	Buijs Jacobsen & Co.
Engelsch	〃	Aligrator*	H. D. Cowan	San Francisco	B. Kopersmit & Co.
〃	schip	Laurel*	Garrich		Maclaine, Watson & Co.
〃	〃	Polmaise*	Gladstone		Pitcairn, Syme & Co.
〃	bark	Arrow*	H. Hartleij		C. Bahre en G. Kinder.
Pruis	〃	Bertha*	Becker		〃

De particuliere schepen zijn aangeduid met een *

Aangekomen.

CHERIBON. 27 Nov. Ned. schip *Admiraal de Ruiter*, Molinger, v. Batavia.— 28 N. I. do. *Josephine*, Kuipers, v. do.; Ned. do. *Kortenaar*, Glazener, v. do.
TAGAL. 25 Nov. Ned. bark *den Elshout*, Akkerman, v. Samarang.
SUMANAP. 22 N. I. bark *Asultanie*, Said Asegaf, v. Soerabija.— 24 do. schoen. *Atait Tilmaula*, Sech Baharis, v. Bali.
PADANG. 16 Nov. Amer. bark *Rocket*, Freeman, v. Poel. P.— 17 Z. M. st. *Reinier Claeszen*, Modderman, v. Batavia.—19 Ital. schip *Rattler*, Mentechiaro, v. Palermo.— 21 N. I. bark *Soetan Iskander*, Stijger, v. v. Baros.— 24 Ned. do. *Telegraph*, Rolufs, v. Amsterdam.— 27 N. I. do. *Atiatul Barie*, Said Abdulla, v. Priaman,

Vertrokken.

INDRAMAIJOE. 29 Nov. N. I. schoen. *Mariana*, Amat Serang, n. Samarang.
TAGAL. 24 Nov. Ned. bark *Krimpen aan de Lek*, Ouwehand, n. Nederland via Samarang.
PEKALONGAN. 27 Nov. N. I. brik *Tartar*, Liem Kiangkong, n. Batavia.
SUMANAP. 22 Nov. N. I. bark *Baboel Haer*, Sech Baoeseer, n. Pasoeroean; Ned. schip *Catharina Jacoba Henriette*, Tonjes, n. Soerabaija.
PADANG. 18 Nov. Z. M. st. *Bromo*, kt. lt. tzz. de la Rivière, n. Batavia.

HANDELSBERIGTEN.

Te Soerabaya, 29 November 1862.

Arak ℔ legg. Nom.
Cassia Vera Gezocht.
Huiden, Koe ℔ pic. f 35.—
〃 Buffel ℔ pic. f 14.— @ f 18.—
Koffij, Java ℔ pic. } niet ter markt.
〃 West Ind. ber. ℔ pic. } niet ter markt.
Kurkema ℔ pic.
Lange Peper ℔ pic. f 10.— @ f 11.—
Rotting ℔ pic. f 10. @ f 12.—
Rijst, witte ℔ koij. f 210 @ f 230.—
〃 Carga ℔ koij. f 180. @ f 200.—
Sapanhout ℔ pic. f 3.— @ f 4.—
Suiker No. 16 ℔ pic. f 14½.—
Tabaksbladeren ℔ pic.
Tamarinde ℔ pic.
Wisselkoers op Ned. 106%.

Te Batavia, den 5 December 1862.

BENAMING DER GOEDEREN.	PRIJZEN. VAN	PRIJZEN. TOT	AANMERKINGEN.
Arak Batavia ... Per legg.	55.—	....	verkoopen.
Cassia Vera	....	....	niet aan de markt.
Cochenille	....	....	Idem.
Cubeben ... Per pic.	65.—	....	niet ter markt.
Foelie No. 1 Benkoelsche	25.—	....	nominaal.
Gom Elastiek ... Per pic.	76.—	78.—	verkoopen.
〃 Benzoin	22.—	22.75	〃
〃 Dammar ... Per pic.	20.50	....	
Gutta Percha	....	....	niets op de pl. veel vraag.
Huiden, Koe	2.75	3.75	} verkoopen.
〃 Buffel ... Per stuk.	3.—	4.50	} verkoopen.
Indigo	4.40	....	voor 1e kwal. te Sam. afg.
Japan Boomwas	35.—	....	nomnaal.
Kampher. Japan per Balie	....	....	niets voorhanden.
Klapper Olie	22.—	28.—	verk. voor cons.
Koffij, Java	41.—	....	niet ter markt.
Padang	....	....	
Koper, Japansch	....	....	niets aan de markt.
Kruidnagelen ... Per pic.	....	....	nominaal.
Notenmuscaat No. 1	....	60.—	zonder handel.
Peper, zwarte	16.50	17.50	verkoopen.
〃 witte	32.—	....	
Rotting, Banjermassing	11.50	12.50	met afdoeningen.
〃 Padang	8.—	8.50	〃
Rijst, Indramaijoe met zakken	....	....	zonder afdoeningen.
〃 Witte Batavia 1e kwalit.	185.—	200.—	} met goede vraag voor de mindere soorten.
〃 〃 〃 2e 〃	165.—	175.—	} met goede vraag voor de mindere soorten.
〃 Carga	135.—	145.—	} met goede vraag voor de mindere soorten.
〃 Padang	....	....	
Sandelhout	7.—	....	nominaal.
Sapanhout Manila in Entrep.	3.50	....	verkoopen.
〃 Bima ... Per pic.	3.75	....	zonder vraag.
Suiker No. 16	14.—	14.50	verk. n. kwaliteit.
Tabakbladeren	....	....	niet aan de markt.
Tamarinde	6.—	....	geen omzettingen.
Was	180.—	....	grif te verkoopen.
Tin, Billiton	85.—	....	kleine verkoopen.

Wisselkoers.

Op Holland 6/m. dato 105% à 107% bij partikulieren.
〃 〃 6/m. dato à 104% door de Factorij aangeboden.
〃 〃 〃 〃 99% 〃 het Gouvernement.
〃 Londen 〃 Zigt f 10.50 @ f 10.60 per £ afgedaan.
〃 China f 2.65 per dollar nominaal.
〃 Singapore f 2.64 per dollar afgedaan.
〃 Calcutta f 118 per 100 Cs. Rs.
Spetien. Sovereins f 12,40 à f 12,50 Engelsche. Australische f 12-- à f 12,50
Ducaten f 7.— oude.
〃 f 5.75 nieuwe.
Mex. Dollars f 2,74.
Doubloenen roode f 38.—.
〃 geele f 40.—.
Tien gulden stukken f 10.25.
Chineesch goud in staven f 39.50 aangeboden.

Te Padang, den 29 November 1862.

Invoer Artikelen.

Madapollams, Holl.	vijf kwart	f	6.25	à f	6.50
〃 〃	zes 〃	〃	7.50	〃 〃	7.75
〃 〃	zeven 〃	〃	9.—	〃 〃	10.—
〃 〃	acht 〃	〃	11.—	〃 〃	—.—
Shirtings, witte 〃	vijf 〃	〃	9.—	〃 〃	9.50
〃 〃 〃	vijf hf. 〃	〃	10.—	〃 〃	10.50
〃 〃 〃	zes 〃	〃	10.70	〃 〃	11.75
Calicots 〃	vijf 〃	〃	6.25	〃 〃	6.60
〃 〃	zes 〃	〃	7.50	〃 〃	7.75
〃 〃	zeven 〃	〃	9.—	〃 〃	10.—
〃 〃	acht 〃	〃	11.—	〃 〃	——
Shirtings, ruwe 〃	vijf 〃	〃	10.50	〃 〃	11.—
〃 〃 〃	vijf hl. 〃	〃	11.50	〃 〃	12.—
〃 〃 〃	zes 〃	〃	12.—	〃 〃	13.—
Drillings, 〃 〃	vier 〃	〃	9.50	〃 〃	—.— geboden.
Rood Katoen 〃	vijf 〃	〃	13.—	〃 〃	13.50
〃 〃 〃	zes 〃	〃	14.—	〃 〃	15.—
Bladkoper, holl.		〃	120.—	〃 〃	
Lood, (plat)		〃	23.—	〃 〃	
Staal (Zweedsch)		〃	11.50	〃 〃	met voorraad.
IJzer 〃		〃	13.—	〃 〃	
〃 (Engelsch)		〃	7.—	〃 〃	verlaten.

Uitvoer Artikelen.

Bindrotting	f 5.— à f ——	Koffij	f —.—		
Guta pertja	〃 60.— 〃 〃 70.—				
Gom Elastiek	〃 81.— 〃 〃 75.—	Kassia	〃 14.50 f 15.—		
Gom dammar	〃 18.— 〃 〃 9.—	Foelie	〃 15.—	verlaten.	
Huiden, Buffel	〃 2.75 〃 〃 3.—	Notenmusc.	f 25.— f ——		
〃 Koe	〃 3.25 〃 〃 3.50	Natte Indigo	f 5.— f 5.25		
Peper, zwarte	〃 14.— 〃 〃 14.50	Sago-meel	f 7.— f ——		
Rijst	〃 4.50 〃 〃 ——	Paarl-sago	〃 9.— 〃 9.25		

Wisselkoers.

Op Holland. voor aankomst der Mail 105 pCt.
Spaansche Matten pilaar. f 2.80
Idem idem andere f 2.70.

AAN- EN UITVOER TE BATAVIA.

VAN 2 TOT 3 DECEMBER 1862.

Aanvoer.

Van Bushire per Ned. schip *Noord Braband*, gez. Bok, agt. J. Cezard en co.

1386 zakk. tarwe, 229 pakk. en 13 zakk. zaad, 45 pakk. was, 40 kn. rozenwater, 86 zakk. gram, 22 do. meel, 4150 do. dadels, 1 kistje ducaten, 3 ks. rozenwater en wijn, 34 kn. opium, 2 vn. medicijn, *Gasper en co.*
55 kn. opium, 4278 zakken, 218 pakk. was, 20 kn. rozenwater, 55 zakk. tarwe, *Nahapiet.*
88 kn. opium, 41 do. rozijnen, 73 zakk. zaad, 74 kn. rozenwater, 4 pakk. was, 448 zakken, ...
7 coll. diversen, *Bacseegh.*
3 coll. diversen, *Idkam.*
2 zakk. dadels, *Demetrius.*
100 pic. uijen, 2 paarden, *Gezagvoerder.*

Van Macao per Ned. bark *St. Jan.* gez. Lommerse, agt. van Ommeren, Rueb en co.

15 ks. gember, *E. Moormann en co.*
1 kt. diversen, 6 ks. campher olie, *Order.*
7 kn. koffers en fishes, *Jannette Walen.*
1635 coll. div. chin. goederen, *Agenten qq.*
40 ks. gember, 50 hoeden, *Gezagvoerder.*

Uitvoer.

Naar Shanghae per Eng. bark *Heversham*, gez. Pearce, agt. Metzendorff, Wilmans, Ruys en co.

435 ton steenkolen, 432 coll. koopmanschappen, 5 stukk. hout, *Aan boord gebleven lading van New-York.*
3 kn. glaswerk, *Maclaine, Watson en co.*

Naar Sam. en San Francisco per Eng. bark *Migrator*, gez. Cowan, agt. B. Kopersmit en co.

500 bn. zakken, *Aan boord gebleven lading.*
100 pic. rotting, 100 do. zwt. en 100 do. witte peper, 1491 do. rijst, *B. Kopersmit en co.*

Naar Nederland per Ned. schip *Johannes Anthonius*, gez. de Voogt van Straaten, agt. J. Cezard en co.

239 coll. en 1 kt. koopmanschappen, 380,225 pond steenkolen, 58 coll. diversen, 50 vn. bier, 5 kn. blikken, *Aan boord gebleven lading v. Nederland.*
229 pic. thee, 400 do. tin, 150 do. rotting, *N. H. M.*

Naar Samarang en Soerabaija per Deens. brik *Conrad Heinrich*, gez. Bulondorff, agt. Maclaine, Watson en co.

225 bn. manufact., 50 vn. copperas, 150 md. aardewerk, 1 kt. diversen, 40 ton steenkolen, *De aan boord gebleven ladiug van Glasgow.*

Naar Akyab per Ned. bark *Corcurrent*, gez. v. d. Harst, agt. van Ommeren, Rueb en co.

1 vat vleesch, 4 vs. boter, 1 anker azijn, *Agenten.*

Naar Nederland via Cheribon per Ned. bark *Eugenie* gez. Bergman, agt. Busing, Schröder en co.

24 pakk. ijzer, *Landberg en Zn.*

Voor Nederland.

100 pic. rotting, 3127 do. suiker, *J. Cezard en co.*

Naar Nederland via Soerabaija per Eng. bark *Robert Mills*, gez. Barker, agt. E. Moormann en co.

225 pic. sap. hout, uit entrep., 4199 do. suiker, 95 do. gomelastiek, 40 do. rotting, *Metzendorff, Wilmans, Ruys en co.*

Naar Soerabaija per Ned. bark *Batavia*, gez. Prange, agt. G. Buijn en co.

384 ton steenkolen, 1 kt. schoenen, 10 md. bier, 1 marm. tafel, 43 vs. groentens, 25 do. vleesch, 20 do. boter, 15 kazen, 2 kn. banket, 19 vn. tulpens, 25 hammen, *Aan boord gebleven lading van Nederland.*

AANGEBRAGTE REGALEN te Batavia,

VAN 2 TOT 5 DECEMBER 1862.

Van Nederl. per *Hollandstrouw*,

1 kist gemerkt V G Adres Pahud No. 50.
1 baalje gemerkt I H H den heer Ader.

Van Nederl. per *Nederland*,

1 kist gemerkt J L No. 2461.
1 kistje 〃 C N S.
1 kistje 〃 F B S I.
3 kisten 〃 W M No. 1/3.
2 kisten 〃 H No. 13/14.
1 kistje F. L. Bicker Esq. care of B. Kopersmit Soerabaija.

Van Nederl. per *Antonia Petronella*,

1 kistje J. C. C. Struick 1e Coms. bij de Hoofd Administratie in het Commandement der Marine, Adres J. F. Mossel.
1 kistje G. van der Pol aan boord van het N. I. stoomschip Palembang Packet.
1 pakje J. de Haas ingenieur 1e klasse te Onrust.
1 pakje J. de Mol Machinist op het stoomschip te Batavia of Soerabaija.

Van elk in deze Courant voorkomend artikel, dat geen bloote nieuwstijding of aankondiging bevat, stelt zich verantwoordelijk voor de wet

H. M. VAN DORP.

SNELPERSDRUK VAN H. M. VAN DORP, BATAVIA.